

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TARTIŞMA TEKNİKLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
İbrahim Ferat KAYA

Niğde
Haziran, 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TARTIŞMA TEKNİKLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İbrahim Ferat KAYA

Niğde
Haziran, 2021

ÖNSÖZ

Modern çağın kariyer planlamasında meslekten ziyade beceri setlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Doğal olarak eğitim ve kariyer hedef planlaması yapılırken bu beceriler göz önünde bulundurulmaktadır. 21. yüzyılın becerileri ise bilgiye ulaşma ve işleme, işbirliği, sözlü ve yazılı iletişim, problem çözme, zihinsel çeviklik, inisiyatif alma ve eleştirel düşünme olmak üzere yedi tanedir (Şirin, 2020: 200). Aslında 21. yüzyılın becerilerine baktığımız zaman Sosyal bilgiler dersinin becerileriyle hemen hemen aynı olduğu göze çarpmaktadır. Bundan dolayı sosyal bilgiler dersi 21. yüzyıla uyum sağlayan bireyler yetiştirme bağlamında toplumumuzun geleceğinde büyük bir öneme sahiptir. Toplumumuzun geleceğinde büyük bir öneme sahip olan bu dersin etkili bir şekilde işlenmesi için öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayan bir takım yöntem ve tekniklerin verimliliği deneysel olarak test edilerek dersin paydaşlarına sunulması gerekmektedir. Bu amaçla çalışmamızda tartışma tekniklerinin sosyal bilgiler dersinde etkililiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma sürecinde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Bayram Polat'a şükranlarımı sunarım.

Çalışmanın teknik boyutlarında bana verdikleri hayati desteklerden ötürü değerli hocalarım Prof. Dr. Halil Tokcan ve Doç. Dr. Elvan Yalçınkaya' teşekkür etmeyi borç bilirim.

Lisans eğitimime başladığım ilk günden beri yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğretim üyesi Cihan Kara'ya saygılarımı sunarım.

Aynı zamanda yüksek lisans eğitimine beraber başladığımız değerli arkadaşım Rahym Meredov'a, aileme ve çalışmada emeği geçen herkese teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

İbrahim Ferat KAYA

2021 Mersin

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE TARTIŞMA TEKNİKLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

KAYA, İbrahim Ferat

Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Bayram POLAT

2021

Bu araştırmanın amacı, tartışma tekniklerinin 5. sınıf Sosyal bilgiler dersinde akademik başarıya etkisini belirlemektir. Araştırmada gerçek deneme modellerinden olan öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırma 2019 - 2020 eğitim öğretim yılında Niğde ili merkezindeki bir devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan 28 Deney grubu ve 30 Kontrol grubu öğrencisiyle birlikte yürütülmüştür.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı testi kullanılmıştır. 5 hafta süren bu araştırma deney ve kontrol grubunun ön bilgilerinin tespit edilmesiyle başlamıştır. Grupların ön bilgilerinin eşit olduğu tespit edildikten sonra Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı deney grubunda tartışma tekniklerine dayalı öğretimle, kontrol grubunda ise programa dayalı yöntemlerle yürütülmüştür. Sosyal bilgiler öğretim programında bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanına on dört saat ayrılmıştır. Programa uygun şekilde on dört saatin sonunda iki gruba da testler uygulanmıştır. Veriler elde edildikten sonra araştırma sonlandırılmıştır.

Araştırmada elde edilen deney ve kontrol grubu öntest-sontest sonuçları Bağımsız Örneklem T-testi ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanını tartışma teknikleriyle birlikte işleyen deney grubunun,

dersi programa dayalı yönetmelerle işleyen kontrol grubuna göre akademik başarıları daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla birlikte tartışma tekniğine dayalı öğretimin sosyal bilgilerin farklı sınıflarında ve öğrenme alanlarında kullanılması önerilebilir.

Anahtar kavramlar: Sosyal bilgiler, Tartışma teknikleri, Öğretim ilke ve yöntemleri, ders başarısı.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE EFFECT OF DISCUSSION TECHNIQUES ON ACADEMIC SUCCESS IN SOCIAL STUDIES COURSE

KAYA, İbrahim Ferat

Department of Social Sciences Education

Thesis Advisor: Asst. Assoc. Dr. Bayram POLAT

The aim of this research is to determine the effect of discussion techniques on academic success in 5th grade Social Studies course. The pretest-posttest control group model, which is one of the real experimental models, was used in the research. The research was conducted with 28 experimental group and 30 control group students studying at a state secondary school in the center of Nigde province in the 2019-2020 academic year.

In the research, Science technology and society learning domain academic success test developed by the researcher was used as the data collection tool. This research, which lasted for 5 weeks, started with the acquire preliminary information of the experimental and control groups. After it was determined that the preliminary information of the groups were equal, the Science technology and society learning domain was taught with discussion techniques in the experimental group and with conventional methods in the control group. Fourteen hours are devoted to science, technology and society learning field in the Social Sciences curriculum. In accordance with the curriculum, tests were applied to both groups at the end of fourteen hours. The research was concluded after the data were obtained.

The Experimental and Control group pretest-posttest results obtained in the research were compared with the Independent Sample T-test. As a result of the research, it was found that the experimental group, who taught the science technology and society learning domain using discussion techniques, more affective compared to the control group who taught the lesson using conventional methods. Along with this result, it can

be suggested that teaching based on discussion technique should be used in different classes and learning domain of social studies course.

Key concepts: Social sciences, Discussion techniques, Teaching Ppinciples and methods,Courses success.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
BÖLÜM I.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi	6
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Varsayımlar	8
1.8. Tanımlar	8
II. BÖLÜM.....	9
2. Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve	9
2.1. Eğitim.....	9
2.2. Eğitimin Hedefleri.....	11
2.3. Sosyal Bilgiler	12
2. 4. Dünyada Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi	14
2.5. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi	17
2. 7 Öğretim Yöntem ve Teknikleri	20
2.8. Tartışma Yöntemi	22
2.8.1. Tartışma Yönteminin Aşamaları.....	26
2.8.2.Tartışma Yönteminin Kullanım amaçları	27
2.9. Tartışma Teknikleri.....	28
2.9.1 Münazara	29
2.9.2 Panel	31
2.9.3 Forum	31
2.9.4 Zıt Panel.....	32
2.9.5. Kollegyum	32
2.9.6. Seminer	33

2.9.7. Çember	33
7.9.8. Vızıltı Grupları	34
7.9.9. Phillips 66	35
7.9.10. Workshop (Çalıştay)	36
7.9.11. Büyük Grup Tartışması	36
7.9.12. Küçük Grup Tartışması.....	37
7.9. 13. Fikir Taraması.....	37
7.9. 14. Açık Oturum	38
7.9.15. Sempozyum	39
7.9. 16. Komisyon	39
7.9. 17. Buzz Grup.....	40
7.9. 18. Arama Konferansı.....	40
7.9. 19. Konferans.....	40
7.9. 20. Söylev (Nutuk).....	40
7.9. 21. Demeç.....	41
7.9.22. Brifing	41
2.5. Konuyla İlgili Çalışmalar.....	41
BÖLÜM III.....	46
3. Yöntem	46
3.1 Araştırma Modeli	46
3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu	48
3.3. Araştırmanın Uygulama Basamakları	48
3.3.1. Deneysel İşlem Öncesi Süreç Basamakları	48
3.3.2. Deneysel İşlem Süreci Basamakları	49
3.3.3. Deneysel İşlem Sonrası Süreç Basamakları	51
3.4. Veri Toplama Aracı	51
3.5. Verilerin Analizi	53
BÖLÜM IV	54
4.Bulgular	54
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	56
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	57

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	58
BÖLÜM V	59
5. Sonuç ve Öneriler.....	59
5. 1. Sonuç	59
5.2.Öneriler	61
KAYNAKÇA.....	63
EKLER.....	71
Ek 1: Araştırma izni	71
Ek 2: Başarı Testi.....	74

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı testi pilot uygulaması madde istatistikleri sonucu tablosu.....	52
Tablo 2	Deney ve kontrol grubu ön-test puanlarına ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi tablosu	55
Tablo 3	Deney ve kontrol grubu son-test puanlarına ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi tablosu	56
Tablo 4	Deney grubu ön-son test puanlarına ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi tablosu	57
Tablo 5	Kontrol grubu ön-son test puanlarına ilişkin yapılan bağımsız gruplar t-testi tablosu	58

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Tezin bu bölümde problem durumuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim insanların gelişmesini ve toplumsallaşmasını sağlayan en önemli sosyal kurumların başında gelmektedir. Bundan dolayı eğitim insanlık tarihi boyunca birey ve toplum için en önemli konulardan birisi olmuştur. Toplumlar ve bireyler kendilerini geliştirmek ve bilgi çağına (Davutoğlu, 2009) ayak uydurabilmek için her zaman eğitime büyük bir önem vermişlerdir. Sosyal bir varlık olan insan, doğuştan getirdiği bazı davranışların dışında kalan bütün davranışlarını eğitim yoluyla elde etmektedir. Bundan dolayı pek çok filozof, insanların ancak eğitim yoluyla kendilerine ve içinde yaşadıkları topluma faydalı bireyler olacağını belirtmişlerdir (Cevizci, 2011: 12). Eğitim, genel anlamda bireylerde kalıcı izli davranış değiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen kişilerin davranışlarında değişme olması beklenmektedir (Demirel, 1994: 1). Bu sürecin sonucundaki hedef ise bilinçli bireyler yetiştirmektir. Bilinçli bireylerin yetiştirilmesi ise ancak iyi bir eğitim sistemiyle mümkündür. Bundandır ki bir toplumun gelişmesi ve geri kalması o toplumda uygulanan eğitim sistemiyle doğrudan bağlantılıdır (Demirel 2015). Uygulamalı bir bilim dalı olan eğitim toplumsal ve bireysel gelişme ivme kazandırıp çağa ayak uydurabilecek etkin vatandaşları yetiştirmek için her zaman değişime ve gelişime açık olmuştur. Özellikle sanayileşme ile birlikte üretimin insandan makineye geçmesiyle bireyler üretim mekanizmasından çekilerek modern çağa uygun şekilde eğitilmek üzere okullara yönlendirilmiştir (Şirin, 2020: 22).

Günümüzün gelişmiş ülkeleri 19. yüzyılda başlayan teknolojik değişimi benimseyip çağa ayak uyduranlardır. Teknolojik değişim ise gelişimin en hayati olanıdır (Acemoğlu ve Robinson, 2018). Bundan dolayı teknolojik değişime ayak uydurabilmek ve çağımızın gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip bireyleri yetiştirebilmek için eğitim bilimleri alanında program geliştirme, öğretim yöntemleri ve ölçme

değerlendirme çalışmaları birikimli bir şekilde devam etmektedir. Bu çalışmaların amacı toplumların çağımızın gereklilikleriyle donatılmış bilinçli bireyler yetiştirilmesi hedefini en uygun bir şekilde gerçekleştirmek için gerekli yöntem ve tekniklerin etkili şekilde bulunması ve uygulanmasıdır.

Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği, mesafelerin neredeyse yok olduğu bir bilgi çağında yaşamaktayız. Günümüz teknolojik çağında dünya geçmişte yaşadığı değişimlerin belki de kat kat daha fazlasını yaşamaktadır (Özdemir, 2011) . Bu çağa ayak uydurabilmek çağın gerektirdiği özelliklerle donatılmış bireylerin yetiştirilmesine bağlıdır. Eğitim sistemlerinde yapılan değişikliklerin temel amacı çağımıza uygun bilgi, beceri ve değerlerle donatılmış bireyleri yetiştirmektir. Bu bireyleri yetiştirmek ise artık öğretmenin aktarıcı öğrencinin alıcı durumundan olduğu programa dayalı eğitim yöntemiyle gerçekleşmemektedir. Teknolojik çağa ayak uydurmak isteyen toplumlar eğitim sistemlerinde bilgiyi aktif bir şekilde üreten, hayatta pratik bir şekilde uygulayabilen, eleştirel düşünme ve iletişim becerisi yüksek, empati yapabilen bireyleri yetiştirmeyi hedeflemektedirler (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018: 5). Bu tanıma uygun bireylerin yetiştirilmesi ise bir takım yeni yöntem ve tekniklerin varlığını zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda yenilenen öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşım ön plana çıkmaktadır. 1980'lerden sonra gelişmiş ülkelerde ön plana çıkan bu yaklaşım ülkemizde 2004 yılı ilköğretim programlarının bu yaklaşıma göre hazırlanmasıyla önem kazanmıştır (Akpınar, 2010: 17). Yapılandırmacı yaklaşım programa dayalı yöntemlerin aksine öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Zira pek çok çalışma Programa dayalı yöntemlerle öğretimin etkinliğinin son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır (Çelikkaya, 2008; Doğan, 2004; Küçükahmet, 2008).

Bilginin öğretmen tarafından herhangi bir etkileşim olmadan düz anlatım şeklinde tek yönlü olarak aktarılmasını temel klasik yöntemler öğreten merkezli yöntemler olarak tanımlanmaktadır. Bu tür yöntemlerde monoton bir şekilde bilgilerin, becerilerin ve değerlerin öğrencilere aktarılması amaçlanmaktadır. Dikkatin daha çok bireysel ve grup çalışmaları üzerine yoğunlaştığı daha çok öğrenen merkezli yöntemlerde ise öğrenciler yaratıcılığa, problem çözmeye, fikirlerini geliştirmeye ve bu

fikirlerini ortaya koymaya güdülenmektedir (Küçükahmet, 2008: 58). Günümüzde teknoloji ve eğitim bilimlerindeki gelişmelerin paralelinde öğretim yöntem ve tekniklerinde de önemli değişiklikler olmuştur. Eğitimcilerin öğrencilere hazır bilgileri aktarması alışkanlığını bırakarak gerekli yönlendirmelerle yeni bilgiler kazandırması gerekmektedir. Eğitim sürecinde bu yaklaşıma uygun yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi bir zorunluluktur. Bundan dolayı çağımıza ayak uyduracak bireylerin yetiştirilmesi hedefinde bu yaklaşıma uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması azımsanmayacak derecede önemlidir.

Topluma nitelikli bireyler yetiştirme hedefinde, ilköğretim düzeyinde yer alan Sosyal bilgiler dersi ön plana çıkmaktadır. Sosyal bilgiler dersi iletişim, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama, yenilikçi düşünme, empati ve problem çözme gibi becerileri ve aynı zamanda çalışkanlık, sorumluluk ve duyarlılık gibi değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Aynı zamanda bireylerin toplumda yaşayış, düşünüş, davranış ve temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ne yapmaları gerektiği gibi konuları da içermektedir (Bulut, Kara, 2012: 1622). Bunun yanında sosyal bilgiler dersi bireyi topluma yararlı hale getirmede önemli bir misyona sahiptir (Küçükahmet, 2008: 58). Bünyesinde barındırdığı bu temel beceriler ve değerler ile Sosyal bilgiler dersi çağa ayak uyduracak bilinçli bireylerin yetiştirilmesinde eğitim sisteminin vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Sosyal bilgiler eğitimi ancak eğitim süreçlerinde olan değişiklikleri ve yenilikleri takip ettiği sürece nitelikli bireyler yetiştirme hedefini başarılı bir şekilde yerine getirebilir. Çağa ayak uyduracak bireylerin yetiştirilmesi etkili yöntem ve tekniklerin kullanılmasına bağlıdır. Sosyal bilgiler dersinin en etkili şekilde işlenmesi Programa dayalı yöntemlerin aksine öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenme sürecinin içinde yer almasına bağlıdır. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif bir şekilde katılımlarının sağlanması uygun tekniklerin kullanılmasıyla gerçekleşir. Lakin yapılan çalışmalar (Çelikkaya, Kuş, 2009: Doğan, 2004: Kan, 2006: Taşkaya, Bal, 2009) sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları tekniklerin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında Demir, Şahin ve Tutkun, (2016) ve Tokdemir, (2013)'ün çalışmaları öğretmenlerin araştırma konumuz olan tartışma tekniklerinin uygulaması konusunda istenilen düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır. Üzerinde önemle durulması gereken

başka bir durum ise Yeşil (2004)'in eğitim fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmasında lisans düzeyindeki öğretmen adaylarının tartışma yöntemine ilişkin olumsuz görüşlere sahip olduğunu tespit etmesidir. Derslerde rehber niteliğinde olacak öğretmen adaylarının öğrencileri derse katacak teknikleri kullanması öncelikle bu tekniklere karşı olumlu bir tutum gerektirir. Öğrencilerin öğrenmelerine yol gösterecek olan geleceğin öğretmenlerinin bütün öğrencileri derslere aktif katılımını gerçekleştirmesine olanak sağlayan tekniklere karşı olumsuz tutuma sahip olmaları demek bu tekniklerin hiç kullanılmayacağı ya da isteksiz kullanılacağı anlamına gelir. Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılımının sağlanamaması derslerden alınacak verimi düşürecektir. Bu durum, genel olarak bütün eğitim ve öğretim alanında özel olarak da sosyal bilgiler öğretiminde tartışma tekniklilerinin kullanılmasına dönük hem betimsel ve tanımlayıcı, hem de derinlemesine ve uygulamalı araştırmalarının yapılması gerekliliğini belirgin bir şekilde gözler önüne sermektedir (Tokdemir, 2013).

1.2. Problem Cümlesi

Tartışma teknikleri kullanılarak yapılan öğretimin Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında öğrenci başarısına etkisi var mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin yapıldığı deney grubu ile programa dayalı öğretimin yapıldığı kontrol grubunun öğretime başlamadan önce uygulanan öntest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin gerçekleştiği deney grubu ile programa dayalı öğretimin gerçekleştiği kontrol grubunun, uygulama sonucunda elde edilen öntest - sonrest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin yapıldığı deney grubunun, öntest – sonrest sonuçları arasında bir fark var mıdır?

4. Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin yapıldığı kontrol grubunun, öntest – sontest sonuçları arasında bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Sosyal bilgiler öğretim programında yapılan 2005 yılı değişikliğiyle yapılandırmacı yaklaşım ışığında düşünme ve eleştirme becerisine verilen önem artmıştır. Bu doğrultuda “Yapılandırmacı Yaklaşım” Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin etkin şekilde derse katılımını sağlayacak yöntem ve teknikleri kullanılmasını ön plana çıkartmaktadır. Bu yöntem ve tekniklerinden bir tanesi öğrencilerin sosyal bilgiler dersine katılımını arttıracak ve ders içeriğini aktif bir şekilde öğrenmelerine katkı sağlayacak olan tartışma teknikleridir. Alan yazın incelendiğinde tartışma teknikleri üzerine yapılan çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Oysaki tartışma teknikleri çağımıza ayak uyduracak bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bundan dolayı bu araştırmada tartışma tekniklerinin öğrenci başarısına etkisinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Araştırmada deney ve kontrol grubu belirlenerek gruptaki öğrencilerin önbilgileri ölçülmüştür. Daha sonra tartışma tekniklerinin uygulandığı grup ile programa dayalı yöntemlerle ders işlenen grup karşılaştırılmıştır. Araştırmada beklenen sonuç, tartışma tekniklerinin uygulandığı grubun akademik başarısının programa dayalı yöntemle ders işlenen gruba göre anlamlı ölçüde arttığını ortaya koymaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bilim ve teknolojiadaki yaşanan hızlı değişim küreselleşmeyle birlikte toplumların ve bireylerin ihtiyaç ve beklentilerini doğrudan etkilemiştir. Toplumların doğrudan etkilendiği bu değişimden en fazla payını alan alanlardan birisi de eğitimidir. Bilim ve teknolojinin baş döndürücü değişimiyle birlikte yaşadığımız çağa uygun bireyleri yetiştirebilmek bir takım yöntem ve tekniklerin devreye sokulmasını zorunlu hale getirmiştir. 2005 yılında yapılan program değişimleriyle öğretmenin aktif, öğrencilerin pasif olduğu programa dayalı eğitim yaklaşımından, öğrencilerin aktif olarak eğitim sürecinin öznesi olduğu, öğretmenin ise öğrenmeye rehberlik ettiği yapılandırmacı yaklaşım anlayışına geçilmiştir (Akpınar, 2010). Yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan yeni ilköğretim ders programları, öğrenciyi aktif kılan, öğrenmeyi anlamlı hale getiren yöntemler ve teknikler geliştirilmiştir (Kara, Topkaya ve Şimşek, 2012: 250).

Öğretim yöntem ve tekniklerini incelediğimizde üst düzeyde düşünmeyi gerektiren, öğrencilerin aktif tutum içinde bulunmasını zorunlu kılan yöntemlerin başında tartışma teknikleri gelmektedir. Tartışma teknikleri, buluş yoluyla öğretim stratejisinin kullanılmasında ve kavrama düzeyinde olan davranışların verilmesinde kullanılabilir. Bu teknikler öğrenciye edindikleri farklı bilgileri analiz, sentez ve değerlendirme gücü verir (Demirel, 2015). Aynı zamanda tartışma teknikleri öğrencide konuları çözümlemeyi, kavramayı, yorumlamayı yükseltir ve öğrenciye öğrenmiş olduklarını sunma fırsatı sağlar (Binbaşıoğlu, 1994). Bunların yanında tartışma tekniklerinin derslerde kullanılması öğrencilerin birbirlerine saygılarının artmasını, demokratik davranışlar sergilemelerini ve olayları çok yönlü düşünmelerini sağlamaya yardımcı olmaktadır. Sosyal bilgiler dersi kazandırmayı hedeflediği davranışlar açısından genel olarak bilgi aktarımına dayanan bir ders programıdır (Baş, 2017: 10). Sınıf içinde öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi uygun yöntem ve tekniklerin seçimine bağlıdır (Demirel, 1994: 44). Bundan dolayı öğrencilere kazandırılması hedeflenen bu bilgiler yapılandırmacı yaklaşıma uygun şekilde öğrencilerin de aktif katılımıyla gerçekleşir. Aynı zamanda sosyal bilgiler dersinin demokratik davranışlara sahip etkili vatandaş yetiştirme hedefi göz önüne alındığında tartışma tekniklerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmaması da önemli eksiklik olacaktır. Etkili vatandaş

yetiştirme hedefi olan Sosyal bilgiler dersi bünyesinde eleştirel düşünme, araştırma, iletişim, kanıt kullanma, karar verme, sosyal katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri; saygı, eşitlik ve dayanışma değerleri barındırmaktadır. Bu beceri ve değerlerin en etkili şekilde yaparak ve yaşayarak öğretilmesi tartışma tekniklerinin kullanılmasıyla mümkündür. Aynı zamanda tartışma, demokrasinin eğitim alanındaki pratik uygulamasıdır (Hill, 1977). Bundan dolayı bu araştırma tartışma tekniklerinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısına etkisini tespit etmeyi hedeflemektedir. Konuyla ilgili yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığından bu araştırma etkili bir Sosyal bilgiler eğitimi için büyük önem arz etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılıyla sınırlıdır.
- Araştırma Niğde ili merkezindeki bir Ortaokulda öğrenim gören 28 Deney grubu ve 30 Kontrol grubu öğrencisiyle sınırlıdır.
- Araştırma Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı ile sınırlıdır.
- Araştırma Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanıyla sınırlı olmasından dolayı Münazara, Panel, Kollegyum, Forum ve Zıt panel olmak üzere 5 tartışma tekniğiyle sınırlıdır. Araştırmada Münazara, Panel, Kollegyum, Forum ve Zıt panel teknikleri bilimsel toplantılar şeklide olması, kazanımların hedeflerinin gerçekteştirilmesinde doğrudan ilişkili olması ve tekniklerin kazanımların öğretimde uygun olmasından dolayı seçilmiştir.
- Araştırmada elde edilen bulgular hazırlanan başarı testinin ölçme gücüyle sınırlıdır.
- Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı 14 saatlik bir öğrenme alanı olmasından dolayı araştırma 5 hafta ile sınırlıdır.

1.7. Varsayımlar

- Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan akademik başarı testi, verileri elde etmek için yeterlidir.
- Öğrenciler Bilim teknoloji ve toplum başarı testini samimi şekilde cevaplamışlardır.
- Deney ve kontrol gurubu yansız olarak atanmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin anlayış düzeyleri arasında önemli bir farkın olmadı kabul edilmiştir.
- Ölçme araçlarından elde edilen bulgular gerçeği yansıtmaktadır.
- Deney ve kontrol grubundaki öğrenciler yapılan uygulamaları istekli şekilde takip etmişlerdir.
- Uygulamaya katılan öğretmenler tartışma tekniği uygulama konusunda gerekli yeterliliktedirler.

1.8. Tanımlar

Sosyal bilgiler: Bünyesinde barındırdığı 27 temel beceri ve 18 değerle ile 7 öğrenme alanından oluşan etkili vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan ilköğretim ders programı.

Tartışma: Demokratik bir ortamda saygı, sevgi ve nezaket çerçevesinde tarafların birbirlerine karşıt düşüncelerini karşılıklı savunmaları (TDK, 2019).

II. BOLUM

2. Kuramsal ve Kavramsal Çerçeve

2.1. Eğitim

Uygulamalı bir bilim dalı olan eğitim insanlık tarihinden beri toplumlar için en önemli olguların başında gelmektedir. Bütün toplumların ihtiyaç listesi olduğu bilinmektedir. Eğitim her zaman bu ihtiyaç listesinin en başında yer almıştır. (Tuncel, 2004: 224). En genel olarak kalıcı izli davranış değiştirme süreci olan eğitimin yaygın olarak birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır.

Eğitim:

- Bireyleri belirli hedef ve davranışlara göre yetiştirme sürecidir.
- İnsanların toplum yaşayışında yer edinebilmeleri için bilgi, beceri ve anlayış kazanma durumu (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020).
- Eğitim sürecinden geçen kişilerin amacı, davranışı, bilgisi ve ahlaki ölçüleri istenilen yönde değişmektedir (Varış, 1986).

Şüphesiz bu tanımları çoğaltmak mümkündür. Bunun yanında eğitimin dört başı mamur tanımı bulunmamakla birlikte, eğitim alanıyla uğraşan herkesin üzerinde mutabık olduğu ve alan yazında en çok karşılaşılan bazı eğitim tanımları şunlardır:

- “Eğitim, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı vasıtasıyla ve kasıtlı olarak davranış değiştirme sürecidir” (Ertürk, 1979).
- Fiziksel uyarımlar sonucu, beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma sürecidir (Sönmez, 2009).

Bu tanımlardan hareketle eğitim tanımlamaları içerisinde tekrar eden bazı kavramların var olduğu fark edilir. Bu kavramlar eğitimin temel öğelerini oluşturur. Eğitim ancak bu öğelerle birlikte doğru olarak tanımlanır. Bu öğelerden herhangi birinin olmayışı eğitimin sağlıklı bir şekilde gelişmesine engeldir. Tanımların içerik analizi yapıldığında önümüze çıkan öğeler şunlardır:

- **Davranış:** Davranış en genel anlamıyla organizmanın bütün hareketleridir. Aynı zamanda davranış organizmanın etkiye karşı gösterdiği tepki veya tepkiye karşı gösterdiği etkidir. Öğrenme davranış sonunun bir çıktısı olarak gerçekleşir (Çakıroğlu, 2017). Ancak eğitim açısından kazandırılan davranışın ölçülebilir, gözlenebilir ve istendik olması zorunludur. (Demirel, 2015).
- **Yaşantı:** Bireylerin davranışları kendi yaşantıları sonucu değişecektir. Bireylerin içinde aktif olarak yer almadığı durumlardan sonuçlar çıkarması imkânsızdır. Davranış değiştirme ancak yaşantılar ile kazanılmış etkinliklerdir.
- **İstendik:** Eğitim süzgecinden geçmiş bireylerin davranışında değişiklik olması beklenir. Bu davranışların ne olması gerektiği o an uygulanan eğitim hedefleri doğrultusundadır. Ancak hedef ne olursa olsun kazandırılacak veya değiştirilecek davranış mutlaka bu davranışı edinecek kişi tarafından kabul edilmesiyle olur. Davranış analizcilerinin belirttiği gibi istendik olmayan davranış kazanılıp benimsenmeyecektir. (Çakıroğlu, 2017). Bunun yanında bir hedefin istendik olması için modern bilime, çağdaş düşünceye, çevreye ve bireyin gereksinimlerine uygun olması ve bunlarla dinamik bir denge içinde bulunması gerekmektedir (Sönmez, 2009).
- **Süreç:** Eğitim için en kritik kavramlardan birisi de süreçtir. Bireylerin gelişimi ana rahmine düştüğü ilk anda başlar. Bu gelişim ölüme kadar sürer. Bireyler formal eğitime ilk önce anasınıfıyla (okul öncesi eğitim) başlarlar. Daha sonra ilkokul akabinde ortaokul şeklinde devam eden bir süreç izlenir. Bu sürecin izlenmesindeki amaç birey zihninin bir bilgisayar olmayıp her zaman basitten karmaşığa ve kolaydan zora doğru belirli süreçler izleyerek gelişmesidir. Sönmez (2009) bu duruma birikik, ucu açık, tutarlıya doğru gelişen canlı bir örüntü demektedir.

2.2. Eğitim Hedefleri

Eğitim kurumlarında uygulanan eğitimin başarılı olması öncelikle eğitimin hedeflerinin iyi planlanmasıyla gerçekleşir. Ancak eğitimin hedefleri çağdan çağa, toplumdan topluma ve uygarlıktan uygarlığa farklılık göstermektedir. Daha doğrusu yukarıda da değinildiği gibi eğitim hedeflerinin arkasında yatan felsefeye göre eğitimin amacı da değışmektedir. Ayrıca her felsefeye göre eğitimin hedefiyle birlikte tanımı da farklıdır. İlk çağlarda eğitim amacı beden ve ruh sağlığı sağlam, retorik sanatını bilen ve toplumun kendisine biçtiği görevi harfiyen yerine getiren kişiler yetiştirmekti. Ortaçağa gelindiğinde ise çağa hâkim olan genel kanının değıştiği görölmektedir. Bu çağa hâkim olan genel kanı din olgusudur. Din olgusunun hâkim olduğu bir çağa eğitimin bundan etkilenmemesi düşünülemez. Bundan dolayı ortaçağa eğitimin amacı kilisenin ve kralın buyruklarına uyan dindar nesiller yetiştirmekti. Yakınçağa ise sanayi devrimiyle birlikte üretimde insandan makineye geçilmeden önce eğitimin ana hedefi sanayi devriminin getirdiği büyük fabrikalaşmanın sonucu olarak üretimdi. Ancak insan eliyle üretiminde makine üretimine geçilmesiyle çocuklar üretim mekanizmasından çekilmişlerdir. Ancak sanayi devrimi bununla sınırlı değildir. Sanayi devrimiyle birlikte teknolojinin gelişimiyle dünyamız hiç olmağı kadar değışime ve dönüşüme uğramıştır. Bundan sonraki dönemde eğitim hedefi sanayi devrimin getirdiği büyük değışim ve dönüşüm ile karmaşıklaşan modern yaşama bireyleri hazırlamaktır. Bu karmaşık çağa ayak uyduracak bireylerin yetişmesi ise ancak çağdaş eğitim ile gerçekleşir.

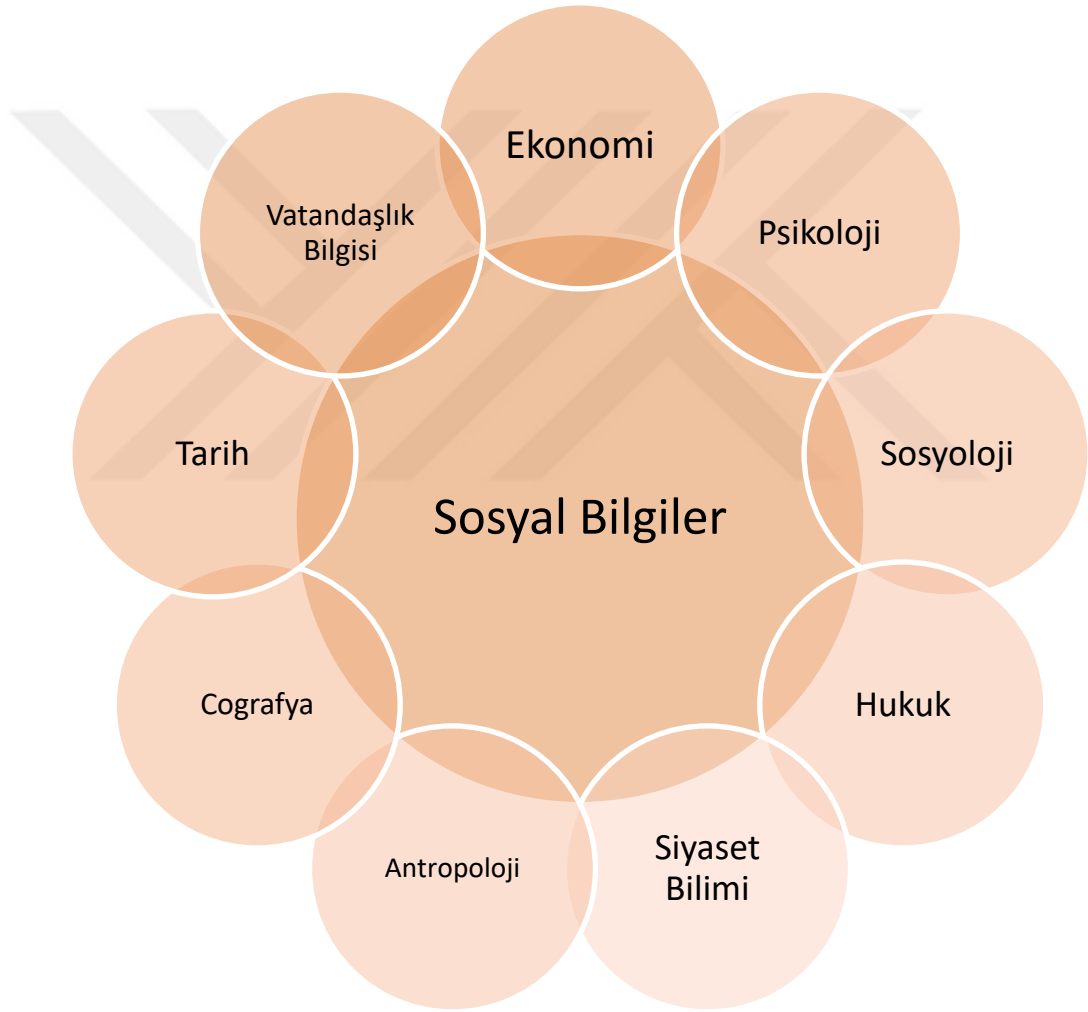
2.3. Sosyal Bilgiler

Teknolojinin birey ve toplumların yaşamlarında ve geleceklerinde köklü değişimler ve dönüşümler yaptığı bir çağda yaşamaktayız. Mesafelerin kısaldığı, üretimin insandan makineye geçtiği ve elektronik araçların hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olduğu bu çağ endüstri 4. 0, bilgi çağı ve katma değeri yüksek ekonomi dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu köklü değişim ve dönüşümün yaşandığı çağa bir önceki kuşak yetişmeye zorlanmaktadırlar (Şirin, 2020: 44). Toplumların ve bireylerin var olmalarını sürdürülebilmeleri bu çağa ayak uydurmalarına bağlı olduğu söylenebilir.

Toplumların ve bireylerin, teknolojinin değişime ve dönüşüme uğrattığı bu çağa ayak uydurabilmenin en önemli yollarından birisi eğitimidir (Çalışkan ve Uzunkol, 2021: 1). Az çok kalıcı izli davranış değiştirme süreci olarak tanımlanan eğitim bu görevi bir takım dersler aracılığıyla yerine getirmektedir. Eğitim programları yaşanan gelişmelerin gerekliliklerine paralel olarak değişime uğramaktadır. İşte bu noktada çağın gerekliliklere uygun bilgi, beceri ve değerler bağlamında yaşadığımız çağa uygun olarak bireyler yetiştirmeyi amaçlayan Sosyal bilgiler dersi ön plana çıkmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi, disiplinler arası bir temele üzerine inşa edildiği için net ve belirgin bir tanım yapmak oldukça zordur (Baş, 2014: 10). Ancak bu rağmen ülkemizde sosyal bilgilerin, amacı, içeriği ve yöntemini de içeren en kapsamlı tanımı MEB (2005) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre “Sosyal bilgiler; bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.” Sosyal bilgilerin bu ayrıntılı tanımı aslında sosyal bilgiler dersinin vatandaşlık görev ve sorumluluklarına farkında olan ve içinde yaşadığı toplumun bir parçası olduğu bilincine sahip etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçladığı söylenebilir. Sosyal bilgiler dersi etkin hak ve sorumluluklarının bilincinde vatandaşlar yetiştirme amacını sosyal bilimlerin içeriğinden yararlanarak yerine getirmektedir. Bundan hareketle Sosyal bilgiler, Sosyal bilimlerin farklı alanlarının eğitimsel

hedeflerle bir araya getirildiği çatı kavram olarak ifade edilmektedir. Çalışkan ve Uzunkol (2021) Sosyal bilgiler dersinin insanın sosyal bir varlık olduğundan dolayı çok disiplinli bir yapıya dayanmak durumunda olduğunu belirtmişlerdir. İnsanın sosyal bir varlık olmasının normal sonucu olarak sosyal bilgiler dersinin Şekil 1 deki sosyal bilim disiplinlerini bütünleştirerek bu disiplinlerden faydalanmaması Sosyal bilgiler eğitiminin eksik olacağı anlamına gelecektir.

Şekil 1 Sosyal bilimlerin Sosyal bilgilere Katkısı

Sosyal bilgilerin bir ders olarak gelişmesinde önemli katkıları olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS, 1994)'ye göre sosyal bilgilerin tanımı şu şekildedir: Sosyal bilgiler vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek için sosyal ve beşeri bilimlerin bütünleşmesiyle var olmuş bir çalışma alanıdır. Sosyal bilgiler, okul programları kapsamında, beşeri, matematik ve doğa bilimlerinden aldığı uygun içeriğin yanı sıra antropoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din, sosyoloji, gibi disiplinler üzerine dayalı sistematik ve koordineli bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amacı, birbirine bağımlı bir dünyada kültürel olarak çeşitli demokratik toplumun vatandaşları olarak genç bireylere kamu yararına, bilgiye dayalı ve mantıklı karar verme yeteneği geliştirmelerinde yardımcı olmaktır. NCSS'nin tanımında ülkemizdeki tanıma benze şekilde sosyal bilgilerin içinde yaşadığı dünyaya hem de ülkesine hak ve sorumluluklarını bilen etkisi vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak sosyal bilgilerin içeriği bağlamında ülkemizden farklı olarak Sosyal bilimler disiplinlerinin yanı sıra matematik ve doğa bilimlerinin içeriğinden faydalanılması vurgulanmaktadır.

2. 4. Dünyada Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi

İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana bireysel ve toplumsal çok sayıda problem meydana gelmiştir. Bu problemlerin birçoğunun hala devam ettiği bilinmektedir. Yaşanan sorunların çözülmesi için harekete geçilmiş ve bu olay sosyal bilimlerin doğuşunun ilk adımı olmuştur (Bilgili, 2013). Çözüm bekleyen problemler dışardan kaynaklanan sorunlar olmayıp bizzat insan yaşamının içinden doğmuş olduğu bilinmektedir. İşte bu etkenler sebebiyle ortaya çıkan sosyal bilimlerin anlaşılması için bireysel ve toplumsal sorunların kaynağına inilmesinin faydalı olacağı kanaati ortaya çıkmaktadır.

Toplumda insan davranışlarıyla ilgilenen (Pektaş, 1991: 452; Çetin, 2003: 163; Bilgili, 2013: 2) sosyal bilimler, ifade olarak 19. yüzyılda kullanıldığı bilinmektedir. 19. ve 20. yüzyılda yaşanan sosyal, siyasi ve ekonomik olaylar sosyal bilimlerin gelişimine zemin hazırlamıştır (Gulbenkian Komisyonu, 2005). Bu dönemde yaşanan

toplumsal, siyasal, ekonomik değişimler devletlerin yönetim biçimlerinde, toplumların organizasyon yapılarında ve bireylerin algılama şekillerinde köklü değişimler meydana getirmiştir (Bektaş, 2016). Mutlak monarşilerin yıkılması, İnsan hakları bildirgesi, demokratikleşme süreci ve sanayi devrimiyle, tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçiş gibi olaylar insanoğlunun toplumsal ve bireysel ve toplumsal gelişimine ivme kazandırmıştır. Bu olaylarla beraber insanlar köyden kente göç etmeye sürüklenmişlerdir. İnsanların kente göçüyle birlikte kent nüfusunda önemli oranda artışlar gerçekleşmiştir. Hatta belirli dönemlerde bu artışlar patlama noktasına ulaşmıştır. Haliyle nüfustaki bu artışlar insanların büyük gruplar halinde bir arada yaşamaya başlamışına yol açmıştır. Kırsal kesimden kent hayatına katılan insanların daha önce böyle büyük gruplar halinde bir arada yaşama tecrübeleri olmadığı için hem bireysel hem de toplumsal birçok sorun gündeme gelmiş ve ortaya çıkan bu sorunlara çözümler getirilmeye çalışılmıştır. Sorunların çözümünde bilimin etkin bir rol oynayabileceğinin farkına varılmıştır. Sosyal bilimler tam bu aşamada devreye girmektedir. Bir arada yaşama zorunluluğu, yeni hayat tarzına ve çevreye adapte olma ve kırsal alandan kente göç sonucunda uyum süreci gibi sorunlara çözüm üretmek sosyal bilimlerin amacı haline gelmiştir. Bundan dolayı sosyal bilimler “sorun çözücü bilim olarak” da adlandırılmaktadır (Bilgili, 2013). Bir arada yaşamın getirdiğı bireysel ve toplumsal sorunlara çözüm aramanın yanında Sosyal bilimler, toplumlar ve bireylerin geleceğı için öndeyilerde bulunmak gibi bir misyona da sahiptir (Çağan, 2009: 67).

Sosyal bilimlerin önemli disiplinlerinden biri olan sosyoloji bir arada yaşayan insanlar arasındaki ilişkileri incelemektedir. Psikoloji ise bireylerin iç dünyalarıyla ve davranışlarıyla ilgilenmektedir. Hukuk ise insanların birbirlerinin hak ve özgürlüklerini kısıtlamalarına engel olmak, insanların kendi kendilerini yönetebilmesi ve bir arada yaşamak için uyulması zorunlu bir takım yasaların uygulanmasını amaç edinmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta sosyal bilimlerin insan ve toplum ile var olduğudur. Bundan dolayı en genel anlamda açıklanan Sosyoloji, psikoloji ve hukuk gibi sosyal bilim disiplinlerinin tarif ve hedeflerinden de anlaşılacağı üzere sosyal bilimler insan tarafından ortaya konan gerçek ile kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu süreç sonunda elde edilen dirik bilgiler bütünüdür (Sönmez, 2009).

İnsan tarafından üretilen gerçekte ilgilenen ve sorun çözücü olarak adlandırılan sosyal bilimlerin toplumsal ve bireysel hayattaki problem çözücü etkisi fark edildiğinde bu etkiden yararlanmak toplumların önemli amaçlarından birisi haline gelmiştir (Doğanay, 2008). Başka bir ifadeyle sosyal bilimler tarafından üretilen ve insanların bir arada yaşamalarını olanaklı kılarak toplumların devamlılığını sağlayan bu geniş kapsamlı bilgilerin birçok yolla insanlara ulaştırılması söz konusu olmuştur. Eğitim bu yollardan en uygunu ve önemli olanıdır (Tay, 2013: 2). Sosyal bilimler tarafından üretilen bilgilerin bireylere ulaştırılmasını sağlayan en önemli kanallardan bir tanesi de sosyal bilgiler dersidir.

Sosyal bilgiler dersi bünyesinde barındırdığı öğrenmeyi organize eden yapı (MEB, 2005) olan öğrenme alanlarındaki bilgileri sosyal bilgiler ve beşeri bilimlerden elde etmektedir (Barr, Barth ve Shermis, 2013: 16). Aslında Sosyal bilgilerin ortaya çıkışına bakıldığında bireylerin toplumsal yaşam içindeki problemlerine çözüm önerileri getiren sosyal bilimlerin yıllar boyunca birey ve toplum üzerine yaptığı çalışmaları sonucu elde ettiği devasa birikiminin genç kuşaklara nasıl aktarabileceği sorusunun pratik bir cevabı olarak ortaya çıktığı bilinmektedir (Bilgili, 2013). Sosyal bilgiler akımının önde gelen liderlerinden biri olan Edgar B. Wesley 1937’de sosyal bilgileri “sosyal bilimlerin pedagojik amaçlarla basitleştirilmiş şekli” olarak tanımlamıştır (Doğanay, 2008). Aynı zamanda Barr, Barth ve Shermis’e (2013) göre sosyal bilgilerin tanımı ise “vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesidir.” şeklindedir. Buradaki insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin sosyal bilimler tarafından elde edilen bilgi ve deneyimler olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal bilimlerin bilgi ve birikiminin sadeleştirerek bireylere aktarılması bir amaç çerçevesinde gerçekleşir. Bireylere kazandırılması planlanan bütün bilgi, beceri ve değerlerin mutlaka bir amacının olması gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersinin amacı hem ülkesine hem de bütün insanlığa faydalı, etkin ve küresel vatandaşlar yetiştirmektir.

Sosyal bilgilerin, sosyal bilgiler adı altında okullarda okutulmasını ilk kez Fransız düşünür Condorcet dile getirmiştir (Safran, 2008). Ancak sosyal bilgiler kavramına bir eğitim programı olarak ilk olarak Amerika Birleşik Devletlerinde rastlanmaktadır. Bilindiği üzere önemli bir karasal alana sahip olan Amerika kıtası 15. yüzyılda Kristof Kolomb tarafından keşfedilmiştir. Şu an 340 milyon küsur insanın

yaşadığı bu büyük kıta keşfedildiğinde üzerinde sadece yerli kabileler yaşamaktaydı. Amerika kıtasının kuzey bölümünü oluşturan Amerika Birleşik Devletleri'nin şu an ki nüfusunun büyük bölümünü dünyanın çeşitli yerlerinden ve buna bağlı olarak da farklı kültürlerden göç eden aynı zamanda çalıştırılmak için getirilen insanlar oluşturmuştur. Amerika kıtasına dünyanın çeşitli yerlerinden yapılan bu yoğun göçler haliyle içinde birçok kültürü barındıran mozaik bir toplum meydana getirmiştir. Aynı zamanda bu çok kültürlülük sosyal, ekonomik ve kültürel pek çok sorun meydana getirmiştir. 19. yüzyılda Amerikan halk liderleri, kültürü homojenleştirmek, bir arada yaşama bilincini geliştirmek, ortak karar alma mekanizmasını çalıştırmak kısacası yeni Amerikan toplumu oluşturmak için Sosyal bilgiler dersini önemli bir olarak görmüşlerdir. Bundan dolayı 1892'de Ulusal Eğitim Konseyi toplanmıştır. Milli bir kültür oluşturmak için Sosyal bilgiler ders programı hazırlanmıştır. Ders içeriğinde ise İnsanlık, milli kültür, milli değerler, Amerika tarihi, insan hakları ve hürriyetleri, coğrafya, gündelik hayatta karşılaşılan sorunlar ve çözümleri, kurumlar ve işlevleri, temel demokrasi bilgisi ve oy kullanma gibi konulara yer verilmiştir (Bilgili, 2013).

2.5. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi

Sosyal bilimlerin farklı ders adları altında ülkemizde öğretilmesinin geçmişi çok eskiye dayanmaktadır. Bunun yanında ülkemizde sosyal bilimlerin öğretiminin kökenini, Türklerin tarih sahnesine çıktığı ilk zaman dilimine kadar götürmek olanaklıdır. 732 yılında yazılan Göktürk kitabeleri içerdiği tarihi, sosyal ve kültürel mesajlar nedeniyle sosyal bilgilerle ilgili ilk yazılı belge niteliğindedir (Çetin, 2003: 163). Sosyal bilim konularının öğretimi ülkemizde geçmişe dayansa da bu konuların öğretiminin amaçları her dönemde siyasi iktidarlar tarafından farklılık göstermiştir. İçeriğini sosyal bilimlerden alan sosyal bilgiler dersinin vatandaş yetiştirme boyutundan dolayı siyasal iktidarlar tarafından her zaman ayrı bir öneme sahip olmuştur. Ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminin çok önemli olması 1926 yılında Atatürk'ün Afet İnan'la beraber bu ders için yazdıkları “Medeni Bilgiler” kitabından da anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet döneminin ilk programı olan 1924 programında sosyal bilgiler öğretimi aracılığıyla milli ve vatani duyguların güçlendirilmesi amaçlanmış, bu bağlamda Sosyal bilgiler, Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersleri aracılığıyla teşkilatlandırılmıştır.(Akyüz, 2014). Daha sonra bu dersler 1926 yılında Yurt bilgisi adı altında okutulmaya başlanmıştır (Üstel, 2004). Derse verilen önem bağlamında 1931 yılında lise birinci ve ikinci sınıf ders programlarına haftada birer saat eklenmiştir. Yurt bilgisi dersiyle birlikte 4. ve 5. Sınıf ders programına ikişer saat Tarih ve Coğrafya dersleri eklenmiştir (Deveci, 2013: 28). Tarih, Coğrafya ve Yurt bilgisi adı altında okutulan bu dersler 1962 yılında Toplum ve ülke incelemeleri adıyla değiştirilmiştir. 1968 yılında ise bu dersler sosyal bilgiler adını almıştır. 1968 sosyal bilgiler programında ilk kez ayrıntılı olarak amaçlara yer verilmiştir (Keskin, 2009). 1968 yılında bu günkü adını alan sosyal bilgiler dersi 1985 yürürlükten kaldırılmış yerine Milli tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri konulmuştur. 1992 yılında ise tekrardan “Vatandaşlık Bilgileri” olarak değiştirilmiştir. 1998’de ise 1968 senesinde olduğu gibi tekrar bu günkü adına kavuşmuştur (Bektaş, 2016; Bilgili, 2013; Deveci, 2013). Ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminin etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla farklı dönemlerde farklı başlıklar altında öğretimine devam edildiği görülmektedir. Ancak 2005 yılındaki program değişikliği ise genel olarak eğitim tarihimizde özel olarak da sosyal bilgiler eğitiminde yeni bir sayfa açmıştır.

Eğitim programlarının zamanla değiştirilmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Eğitim bilimlerinin öğrenme-öğretme sürecindeki yaşanan gelişmeler, öğrenmeyi öğrenmek isteyen bireylerin sayısını arttırma arzusu ve eğitimin niteliğini yükseltmeye duyulan gereksinimler eski programların sorgulanmasını gerektirmiştir. Hiçbir öğretim programı mükemmel değildir. Bütün eğitim programları geliştirilmeye muhtaçtır. Eğitim programcıları veya program geliştirme uzmanları “programdan” çok “program geliştirme” kavramını kullanmaktadırlar. Her ülke yetiştirmek istediği vatandaş profilini göz önünde bulundurarak belirli zaman aralıkları ile eğitim programında değişikliğe gitmektedir (Demirel, 2015). Eğitim programlarının sürekli birikerek gelişmesinin ve değişmesinin nedeni dünyada meydana gelen bilimsel ve teknolojik değişimlerdir. Dünyada meydana gelen bilimsel ve teknolojik değişimlerin ülkemize ve ülkemizde mevcut olan öğretim programlarına yansımaması düşünülemez. Varış (1986) gelişmiş ülkelerde belli dönemlerde eğitimde reform adı altında yapılan

Çalışmaların aslında eğitim programlarının günün gelişen şartlarına uygun hale getirilmesinden başka bir şey olmadığını vurgulamaktadır.

2005 yılında gerçekleştirilen öğrenme anlayışındaki değişim ülkemiz için bir dönüm noktasıdır. Çünkü 2005 yılındaki program değişikliğiyle eğitim sistemimize hâkim olan programa dayalı yaklaşım terkedilerek yerine öğrenciyi ve süreci merkeze alan yapılandırımacı yaklaşıma geçilmiştir. Aslında epistemolojik bir kuram olan yapılandırımacılığın temeli felsefe ve psikolojiye dayanmaktadır. Bir bilgi ve öğrenme yaklaşımı olarak yapılandırımacılık son otuz yılda eğitim uygulamalarını en çok etkileyen öznelerden biri olmuştur. Sokrates, "ğretmen ve öğrenenler, karşılıklı konuşup sorular sorarak ruhlarında gizli bulunan bilgiyi yorumlamalı ve oluşturmalıdırlar" fikrini savunduğundan ilk büyük yapılandırımacı olarak kabul edilir. Ancak ğrenme felsefesi olarak yapılandırımacılık 18. yüzyılda bireylerin yalnızca kendi yaptıklarını anlayabileceklerini söyleyen felsefeci düşünür Giambatista Vico'nun çalışmalarına dayanmaktadır. Vico bir şeyi bilmenin şartının onu açıklayabilmek olduğunu vurgulamıştır (Akpınar, 2010).

Yapılandırımacı eğitim anlayışı bilginin taşıdığı önemi ve öğrencilerin var olan yaşantılarını dikkate alarak, yaşama aktif katılımı, doğru kararlar alınmasını, karşılaştığı sorunlar karşısında çözüm nerileri geliştirici bir tutum kazandırılması hedefler. Öğrencilerin aktif olmasını zorunlu kılan yapılandırımacı öğrenme yaklaşımına göre oluşturulan öğrenme öğretme süreçleri derslerde aktif olan öğrencilerin bilgileri yapılandırımlarına imkn tanımaktadır. Bunun yanında yapılandırımacı yaklaşıma göre öğrenme anlam meydana getirmektir. Aıkđz (2003) yapılandırımacılık yaklaşımının, aslında son yıllarda çokça bahsedilen "aktif öğrenme" yaklaşımıyla aynı zaman kullanıldığını belirtmiştir. Yapılandırımacı yaklaşım derslerin "aktif öğrenmeye dayalı", "ğrenci etkinlik merkezli" işlenmesi n görülmüştür. Bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere doğrudan aktarılması yerine, etkinlikler aracılığıyla kazandırılması hedeflenmektedir. Bu yaklaşımda öğrenciler bilgileri temel kavramlar ile yapılandırarak davranış haline getirirler ve aynı zamanda yeni bilgiler ile önceden edindikleri eski bilgiler arasında bağlantı kurarak anlamlı ve kullanışlı bilgilere sahip olurlar.

nal ve elikkaya (2009) yapılandırımacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretimine etkisini tespit etmek amacıyla 5. Sınıf ğrencileri üzerinde bir çalışma yürütülmüştür.

Bölgemizi tanıyalım ünitesini kapsayan 5 haftalık çalışmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Kontrol grubunda programa dayalı yöntemle ders işlenirken deney grubunda yapılandırmacı yaklaşıma uygun şekilde ders işlenmiştir. Araştırmada yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğretim yöntemlerinin uygulandığı deney grubunun lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda derste öğrenilen bilgilerin kalıcılık düzeylerinde de deney grubunun lehine anlamlı bir farkın olduğu saptanmıştır. Ancak araştırmacılar her ne kadar yapılandırmacı yaklaşımın gerekliliğinden, öneminden ve olumlu sonuçlarından bahsetmiş olsalar da bu yaklaşımın nasıl uygulanması gerektiği tam olarak açıklanmadığından bu yaklaşımın doğru bir şekilde uygulanamadığını belirtmişlerdir. Yapılandırmacı yaklaşımın en etkili şekilde uygulanması ise bu yaklaşımın felsefesine uygun yöntem ve tekniğin kullanılmasına bağlıdır.

2. 7 Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Eğitim bilimleri, eğitimi yöntemli ve sistemli şekilde belli kurallar çerçevesinde inceleyen alandır. Bir başka ifadeyle eğitim bilimleri eğitim alanlarıyla ilgili ilkelerin, kuramların ve esasların çalışıldığı alandır (Erdoğan, 2016). Eğitim üzerine yoğunlaşmış bu bilim, eğitimi yöntemli ve sistemli şekilde program geliştirme, ölçme ve değerlendirme, eğitim psikolojisi ve Öğretim ilke ve yöntemleri gibi uzmanlık alanları altında inceler. Genel olarak bütün eğitim bilimi uzmanlık alanlarının ana hedefi öğrencilere belirlenen konuların en etkili şekilde sunulması ve bu konuların öğrencilerde hangi davranışları kazandıklarını sınanması ve geliştirmesidir. Ancak üzerine birçok makale ve kitabın yazıldığı öğretim ilke ve yöntemleri adlı uzmanlık alanı derslerde hedeflere ulaşmak için en uygun yöntemlerin ve tekniklerin bulunmasına ve geliştirilmesine yoğunlaşır. Demirel (1994), öğretim yöntemini öğrencilerin eğitim hedeflerine ulaşmaları için en kestirme yol ya da bir konuyu öğrencilere öğretmek için seçilen en sistemli yol olarak tanımlarken tekniği ise öğretim yöntemini uygulamaya koyma biçimi olarak tanımlamıştır. Bundan dolayı yöntem ve teknikler, öğretim programının en canlı unsurudur (Mirzeoğlu, Özcan, 2019). Bu doğrultuda eğitim programlarının başarıya ulaşmasının en önemli koşulu seçilen öğretim yöntem ve teknikleridir.

Öğretim yöntem ve teknikler belirlenirken ve bu yöntem ve teknikler uygulanırken dikkat edilmesi gereken ilkeler:

- Derslerin öğretimi için seçilen yöntem ve teknikler öğrencilerin eğitim düzeyine uygun olmalıdır.
- Bütün yöntem ve tekniklerin işlevsel olan ve işlevsel olmayan yönleri olduğu bilinmelidir.
- Kullanılması planlanan yöntem ve teknikler derslerin hedeflerine uygun olmalıdır.
- Seçilen yöntem ve teknikler yapılandırmacı yaklaşıma uygun olmalıdır.
- Dersi işleyecek öğretmen dersi işleyişinde kullanacağı yöntem ve teknik hakkında yeterliliğe ve yetkinliğe sahip olmalıdır.
- Seçilen yöntem ve tekniklerle beraber öğrenciler derse güdülenmelidir.
- Kullanılacak yöntem ve teknik hakkında öğrenciler önceden bilgilendirilerek derse hazırlıklı gelmeleri sağlanmalıdır.
- Seçilen yöntem ve teknikler okulun ve sınıfın fiziki yapısına uygun olmalıdır.
- Derslerin işlenişinde kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri öğrencileri derste aktif olarak katmalıdır.
- Kullanılacak yöntem ve teknikler seçimi planlanırken sınıftaki öğrenci sayısı göz önüne alınmalıdır.
- Bütün öğrencilerin aynı yöntem ve teknikle öğrenmesi mümkün olmadığından derslerde mümkün mertebe fazla yöntem ve teknik işe koşulmalıdır.
- Tek bir yöntem veya tek bir teknik bütün konulara uygun olmadığından kullanılan yöntem ve teknik kazanım değiştikçe değişmelidir.
- Çok sayıda yöntem ve tekniğin kullanımı öğrencilerin derslerde dikkatlerini canlı tutmayı sağlar.
- Öğretmenin öğretme öğrenme sürecinde uygulayacağı yöntem ve teknikler öğretim programının uyguladığı stratejiye uygun olmalıdır.

Bireylere iyi bir eğitim öğretim yolu sunmayı hedefleyen öğretim yöntem ve teknikleri geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Bu geniş yelpaze içinde öğretim yöntem ve tekniklerini genel olarak öğretmen merkezli klasik ve öğrenci merkezli çağdaş olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Küçüktepe, 2019, Gözütok, 2017). Çalışmamızın gereği

olarak öğrenci merkezli olan aynı zamanda yapılandırmacı yaklaşıma uygun tartışma yöntemleri ve bu yöntemin uygulanmasının aracı olan tartışma teknikleri üzerine yoğunlaşmıştır.

2.8. Tartışma Yöntemi

Tartışma iki veya daha fazla kişi tarafından herhangi bir konuyu açıklığa kavuşturmak için fikir ve görüşlerini karşılıklı konuşmalar şeklinde ortaya koymalarıdır (Tokcan, 2016: 113). Bu yöntem ile birlikte bir konu veya sorun üzerinde öğrenciler düşünmeye yöneltilir, iyi anlaşılmayan noktalar açıklığa kavuşturulur ve verilen bilgiler pekiştirilir. (Aykaç, 2014:192). Tartışılacak konunun belirlenmesinden sonra tartışmaya katılacak kişiler bir araya gelip konuyla ilgili kendi düşünceleri farklı açılarından ortaya koyarlar. Tartışma yöntemimin özü tartışma katılacak bireylerin bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yolları arayışı sürecidir (Küçükahmet, 2008: 82). Tartışma bir tek kişinin konuşması ve soru sorma etkinliği olmayıp karşılıklı konuşma serisidir. Bu yöntemin asıl amacı bütün grubun etkinliğe katılımının sağlanmasıdır.

Tartışma, farklı açılardan düşünme, farklı bakış açısı geliştirme ve bir yargıya varma süreci olarak 4000 yıl öncesi Mısır'a dayanır. Öğretme tekniği olarak ise 2400 yıl öncesi Antik Yunan'a uzanır. Bu dönemin Atina'sında Protogoras tartışmanın babası olarak adlandırılmıştır (Snider, Schnurer, 2002, Gareet, Schoener ve Hood, 1996). İslam kültüründe de tartışma önemli bir yere sahiptir. Görüldüğü gibi tartışma hem günlük hayatta kullanış şekli olarak hem de bir öğretim tekniği olarak çok eskiye dayanmaktadır. Ancak bir öğretim aracı olarak tartışma yönteminin kullanılması 19. Yüzyılın başlarında bir gerileme dönemine girmiştir. Bu gerileme 1980' e kadar sürmüştür. 1980'lerden sonra ise bir öğretim yöntemi olarak tartışma tekrardan önem kazanmıştır (Darby, 2007). 1980'den sonra tartışma yönteminin eleştirel düşünmeye teşvik ve iletişimsel becerileri geliştirmeye yararlı bir araç olduğundan dolayı tartışma yönteminin kullanımına tekrardan önem verilmiştir (Gareet, Schoener ve Hood, 1996).

Sınıf içerisinde gerçekleştirilen tartışmalar aktif öğrenmeyi sağlayan en yaygın yöntemlerden bir tanesidir (Aykaç, 2014:192). Eğitim öğretim sürecinde bu yöntemin amacı bireyleri düşünmeye yöneltmek, anlaşılmayan yerleri açıklamak ve verilen

bilgilerin diğer bireylerle aktif süreç içerisinde pekiştirmektir (Demirel, 2015). Binbaşıoğlu, (1994)' na göre ise tartışma yöntemi öğrencilerin konuları daha etkili şekilde kavramalarını, anlamalarını ve farklı şekillerde yorumlarını sağlar. Bunun yanında öğretimi yapılmış bir konunun tekrardan ele alınıp eksiklikleri tartışma yöntemiyle ortaya çıkartılabilir. Aynı zamanda tartışma yöntemi hedef ve davranışları bir üst bağama çıkartabilmektedir. Doğdu ve Aslan (1993)'ın vurguladığı gibi tartışma yöntemi bireyleri bilgi düzeyinden kavrama ve uygulama gibi üst basamaklara çıkartmada büyük bir öneme sahiptir. Hill (1997) ise tartışma yöntemini, demokrasinin eğitim alanındaki pratik uygulaması olduğunu vurgulamıştır. Tartışma yöntemi uygulanırken kazanımlar gerçekleştirilecek nitelikte olmalı, aynı zamanda bu kazanımların kesin bir doğru cevabı olmamalıdır. Çünkü cevabı aynı doğa bilimlerinde olduğu gibi bizim dışımızda -suyun 100 °C kaynaması gibi- tek ve kesin ise ortada tartışılacak farklı bakış açısı geliştirilecek herhangi gibi konu da olmayacaktır (Küçüktepe, 2019).

Tartışma yöntemi, öğretimi yapılan konuyla alakalı tartışmaya katılan öğrencilerin fikir ve tavsiyelerini gerekçeleriyle birlikte ortaya koydukları öğrenci merkezli yöntemlerden birisidir. Öğrenciler ortaya koydukları fikir ve tavsiyelerinin yanında tartışmaya katılan diğer kişilerinde görüş ve önerilerini eleştiri süzgecinden geçirerek, beraber bir sonuç üzerinde mutabık olurlar. (Küçüktepe, 2019: 153). Tartışma gibi öğrenciyi merkeze alan sınıf içi etkileşimi yüksek olan yöntemler öğrencilerde sorumluluk, saygı ve eşitlik gibi duyguları geliştirir. Aynı zamanda bu yöntem beraberinde katılma, hoşgörü ve başkalarının haklarına saygı gibi öğrencilerin demokratik davranışlar geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Gözütok, 2017: 352). Aslında Sosyal bilgiler dersinin değer ve becerileri göz önüne alındığında tartışma yöntemi gibi öğrencileri merkeze alan yöntemlerin etkili bir Sosyal bilgiler öğretimi için vazgeçilmez nitelikte olduğu anlaşılır.

Sosyal bilgiler öğretim programı bünyesinde 27 tane beceri ve 18 tane değer barındırmaktadır. Bu değer ve beceriler göz önüne alındığında Sosyal bilgiler dersinin değer ve beceri kazanımına odaklı bir program olduğu söylenebilir. Bunun yanında Sosyal bilgiler öğretim programının öğretimi yapılan içerikten daha fazlasıyla ilgilendiği unutulmamalıdır. Sosyal bilgiler çağımızın talep ettiği yetkinliklerle donatılmış etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler bu amacına

ancak üst düzey bilişsel ve duyuşsal becerilere odaklanmış ayrıca öğrenci ihtiyaç ve özelliklerini göz önünde bulunduran bir öğretim süreciyle ulaşabilir (Kaşkaya, 2021).

Öğrencileri merkeze alarak eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, yenilikçilik, işbirliği yapma ve iletişim kurma gibi becerilerin süreç içerisinde kazandırılmasını sağlayacak yöntemler Sosyal bilgiler eğitiminde tercih edilmelidir. Tartışma öğrencileri merkeze alarak bir konu veya sorun karşısında karşılıklı olarak gerekçeleriyle birlikte fikirlerin ortaya koyulduğu bir yöntem olduğu için eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, yenilikçilik, işbirliği yapma ve iletişim kurma gibi becerilerin edinilmesinde yararlı olacağı söylenebilir. Öğrencileri merkeze alan bu tür yöntemlerin kullanılmasıyla öğrenciler programın ön gördüğü bilgileri edinmelerinin yanı sıra bu bilgileri birbirleriyle tartışarak bir arada yaşamının vazgeçilmez öğeleri olan bir takım değer ve becerileri de yaşayarak öğrenirler.

Tartışma yönteminin özellikle 2005 yılındaki öğretim programımızda yapılan değişiklik ile öneminin artmış olduğu söylenebilir. Çünkü 2005 yılında değişikliklerle yetiştirilmesi amaçlanan bireylerde bulunması gereken özelliklerle ilgili tartışma yönteminin öğrencilere kazandıracak özellikler şunlardır. Ancak genel olarak alan yazında tartışma yöntemleriyle ilgili sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır. Tartışma teknikleri gibi öğrencileri derslerde aktif kılan, onları derslerin merkezine alan yöntemlerinin kullanılmaması aslında 2005 yılında kökten değişip 2018 yılında tekrardan revize edilen sosyal bilgiler öğretim programının ana felsefesine zıt bir durumdur. Bu zıt durumun neticesinde sosyal bilgiler öğretim programında belirlenen hedef ve kazanımların etkili bir şekilde uygulanamayacağı sonucu ortaya çıkacaktır. Oysa 2018 yılında yenilenip yürürlüğe giren sosyal bilgiler öğretim programında programın uygulanması konusunda dikkat edilmesi gereken on tane husus bulunmaktadır. Dikkat edilmesi gereken bu hususlardan dokuzuncusu Sosyal bilgiler dersinde kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konular, farklı tartışma teknikleri kullanılıp araştırma becerileriyle ilişkilendirilerek sınıfta uygulanmalıdır (MEB, 2018) şeklinde tartışma tekniklerinin altı çizilmiştir.

Sosyal bilgiler bünyesinde sorumluluk, sevgi, saygı, dürüstlük ve eşitlik gibi toplumumuzu ayakta tutan değerler barındırmaktadır. Toplumumuz bu tür değerlerin etkin bir şekilde kazandırılmasıyla sağlıklı bir şekilde varoluşunu sürdürebilmektedir. Bu bağlamda Yazıcı (2003) İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi demokratik hayat

ünitesinde tartışma yönteminin kullanılmasının öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisini tespit etmeyi amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Araştırmanın sonucunda tartışma yönteminin 6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde, demokratik hayat ünitesinde demokratik tutumların kazanılmasında, anlatım yöntemine göre daha etkili bir yöntem olduğu görülmektedir.

Tartışma tekniklerinin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmaması sadece sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarını etki etmeyecektir. Sosyal bilgiler dersi karşısındaki tutumlarına da etki edecektir. Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların tespit edilmesine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Ülkemizde son yıllarda yapılan bu çalışmalar, öğrencilerin aynı zamanda eğitim ve öğretimin en önemli öznelereinden birisi olan öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerine yönelik olumlu bir tutuma sahip olmadıklarını göstermektedir. Öğrenci ve öğretmenlerin derse karşı olumsuz tutuma sahip olmaları üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu durumunun önüne geçilmemesi halinde eğitim sistemimiz ve toplumumuz için çok tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Çünkü derslerle kurulan bağın zayıf olması akademik başarısızlığı neden olmanın yanında bazı durumlarda okulu terk etmekle sonuçlanmaktadır (Şirin, 2020:158). Öğrenci ve öğretmenlerin sosyal bilgiler dersine karşı olumsuz tutuma sahip olmalarının nedenlerinden birisi öğrenci merkezli yeni yöntem ve tekniklerinin yeterince bilinmemesi yâda bu yöntem ve tekniklerin sınıflarda yeterince uygulanamamasıdır (Kan 2006). Öğrenciyi merkeze alan yapılandırmacı yaklaşıma uygun yöntem ve tekniklerin kullanıldığı çalışmalar öğrencilerin derse olan tutumlarını olumlu yönde arttırdığını göstermektedir (Bozkurt, 2018). Bunun yanında programa dayalı yöntemlerin kullanılmadığı öğrencilerin etkin olduğu ve iletişimin yüksek olduğu sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler derslere karşı olumlu tutumlara sahiptirler (Öztürk ve Baysal 1999).

Tartışma tekniklerin uygulanması sürecinde sınıfın tartışılacak konular hakkında ön hazırlık yapmaları, tartışma sırasında sınıf kontrolü ve sınıfın tartışma tekniğine göre düzenlenmesi gibi bir takım meydan okumalar her zaman bu tekniği uygulayacak kişiler tarafından göz önüne alınmalıdır. Ancak Doğanay (2008)'ın belirttiği gibi sosyal bilgiler öğretimi meydan okuyucu olduğunda etkilidir. Etkinliklerin ne derecede meydan okuyucu olduğu elbette öğrenci düzeyine göre değişir. Bu nedenle öğretmenlerin öğrenci düzeylerini zorlayacak etkinlikler sunması

lazımdır. Yukarıda belirttiğimiz karşılaşması olası sorunlar sadece tartışma tekniklerine özgü olmayıp öğrenciyi merkeze alan bütün yöntem ve tekniklerde de karşılaşılabilecek ancak aşılması imkânsız olmayan sorunlardır.

2.8.1. Tartışma Yönteminin Aşamaları

Tartışma yönteminin aşamaları şu şekilde sıranmaktadır.

- 1. Tartışma probleminin seçimi:** Tartışma yöntemiyle öğretimi yapılacak konu belirlenirken öncelikle kullanılacak tartışma tekniklerin öğretimi yapılacak öğrenme alanının kazanımlarına uygunluğu göz önüne alınmalıdır. Tartışmayı dersin hedeflerinin yapılandırması gerekir. Aynı zamanda tartışma problemi seçim sürecinde öğrencilerin ilgilerini çekmeli ve onları derse motive etmelidir. Tartışma için seçilen konunun tanıma herhangi bir karışıklığa neden olmamalı sınırları iyi çizilmiş kesin ve net olmalıdır.
- 2. Tartışmayı Yönlendirecek Soruların Belirlenmesi:** Tartışma sürecinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen, tartışmayı yapacak kişileri yönlendirmek için bir takım hazırlıklar yapmalıdır. Bu hazırlıklar giriş, gelişme ve kapanış bölümlerinden oluşmalı öğrenciler bu bölümler çerçevesinde tartışmayı sürdürmeleri gerekmektedir. Tartışma süreci bu bölümler çerçevesinde uygun yönlendirilmez ise konu dağılabilir ve belirlenen hedeflere ulaşılması güçleşir.
- 3. Araç ve Tekniklerin Belirlenmesi:** Tartışma sürecinde hedeflere uygun birden fazla teknik kullanabilir. Bunun yanında tartışma öncesi problemlere uygun bir takım öğrencilerin farklı ilgi alanlarına hitap eden okuma, dinleme ve izlemeler yaptırılabilir. Böylece katılımların ortak yaşantıları artırılarak katılım üst düzeye çıkartılır.
- 4. Tartışmanın Yapılacağı Fiziksel Ortamın Düzenlenmesi:** Tartışmanın yapılacağı sınıf ortamı, öğrenci sayısı ve sınıf ortamında bulunan araç ve gereçler tartışma sürecini doğrudan etkiler. Etkili bir tartışma sürecinin gerçekleştirilebilmesi için öğrenci sayısı göz önünde bulundurulmalı

tekniklerin seçimi bu sayıya göre yapılmalıdır. Bunun yanında sınıf oturma düzeni bütün öğrencilerin birbirlerini göreceği şekilde ve kullanılan tekniğe uygun olmalıdır.

5. **Değerlendirme:** Tartışma bütün öğrencilerin katılımı ile sonlandırıldığında bir veya birkaç kişi tarafından değerlendirilip sonuç özet olarak sunulmalıdır (Sevindil, 2010 aktaran Göçmez, 2016: 22).

2.8.2.Tartışma Yönteminin Kullanım amaçları

Tartışma yönteminde öğretime rehberlik yapan öğretmen ile öğrenciler arasında etkileşiminin yanında öğrenciler arası etkileşimde söz konusudur. Öğretim sürecinde, öğrencilerin bilgilerini ve düşüncelerini açıkça ortaya koyma imkânına sahip oldukları bu yöntemde öğrenciler, sorunları daha iyi anlayarak daha etkili çözüm yolları geliştirirler. Tartışma yöntemi ile bilişsel hedeflerin yanında duyuşsal hedeflere de ulaşmak mümkündür. Tartışma yönteminin kullanım amaçları şu şekildedir:

- Öğrencileri düşünmeye sevk eder
- Öğrencilerin bilgilerini pekiştirmek
- İyi anlaşılmayan konuları açıklığa kavuşturmak
- Problemlere çözüm yolları aramak
- Öğrencilere demokratik bir ortam sağlayarak düşüncelerini söylemelerine olanak tanımak
- Değerlendirme çalışmaları yapmak (Tokcan, 2016, 113).
- Derslere öğrencilerin aktif katılımını sağlama

Tartışma Yönteminin Faydaları

- Öğrencilerin farklı görüşlere ve düşüncelere saygı duymaları sağlanır.
- Demokratik yaşam tarzı öğretilir.
- Öğretimi yapılan konuların farklı açılardan değerlendirilmesi sağlanır.
- Analiz, sentez ve değerlendirme gücü kazandırır.

- Eleştirel düşünme becerisi geliştirir.
- Sınıf içi etkileşimi artırır.
- Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini sağlar.
- Başkalarının fikirlerine saygılı olmayı öğretir.
- Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlar.
- Dinleme becerisi kazandırılır.
- Öğrenciler bazı problemlerin birden çok çözüm yolu olduğunu görürler.
- Öğrencilerde sorumluluk duygusu gelişir.
- Konulara farklı bakış açısı geliştirmeyi öğretir.

Tartışma Yönteminin Sınırlılıkları

- Öğrenciler tartışmalarda eşit roller almayabilir.
- Uzun zaman gerektirir.
- Belirli düzeyde ön bilgi ve ön hazırlık gerektirir.
- Sınıftaki öğrenci sayısına fazla olmasıyla uygulaması güçleşir.
- Tartışmanın öğretimi yapılan konu üzerinde tutulması zordur.
- Farklı görüşleri savunun öğrenciler arasında rekabete neden olabilir.
- Zaman gerektirdiği için her zaman kullanılmaz. (Tokcan, 2016; Göçmez, 2016; Demirel 2015; Aykaç, 2014; Küçükahmet, 2008).

2.9. Tartışma Teknikleri

Eğitim ilke ve yöntemleriyle ilgili yayınlar incelendiği zaman yöntem, teknik ve strateji kavramlarının birbirlerinin yerlerine kullanıldığına rastlanılmaktadır. (Gözütok, 2017: 204). Yöntem kavramının farklı tanımları bulunmaktadır. En genel olarak yöntem hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da takip edilecek en kestirme yoldur (Demirel, 2015: 76). Teknik ise uygulanması kararlaştırılan yöntemi uygulamaya koyma biçimidir. Yöntem bir tasarım, teknik ise bir uygulama olduğu söylenebilir. Daha geniş olarak yöntem, belirlenen hedeflere ulaşmak amacıyla öğretme-öğretme sürecini planlaması, teknik ise bu planlama sürecinde elde edilen fikirlerin uygulamaya

geçirilmesinde izlenen yol olarak görülebilir. (Demirel, 2015: 102). Tartışma yönteminin öğretme-öğrenme sürecine uygulanması için bir takım tekniklerin mevcudiyeti gerekmektedir. Bu bölümde tartışma yöntemlerinin uygulanmasında kullanılan teknikler açıklanmıştır.

2.9.1 Münazara

Münazara Arapça “nazar” ya da “nazır” kökünden türemiştir. Karşılıklı şekilde bakmak, bir arada düşünmek anlamına gelmektedir (Durmuş, 2006). Şemseddin Sami münazarayı bir kaide ve usul çerçevesinde tartışmak olarak tanımlamıştır (Göçmez, 2016: 24). TDK münazarayı herhangi bir konu veya sorun üzerinde belli kural ve yöntemlere riayet edilerek yapılan tartışma şeklinde tanımlamıştır. Kömbe (2006) herhangi bir kimsenin iddiasını orta çıkartmak için çaba göstermesiyle karşısındaki kişinin bunu itiraz etmesine veya düşmanca tavırla karşı çıkması olarak tanımlamıştır. Buna göre tartışma iki farklı amaçla yapıldığı anlaşılmaktadır. Birincisi hakikati ortaya çıkartmak için ikincisi ise ne olursa olsun karşısındakine yenmek içindir. Hakkın ortaya çıkartılması için gerçekleştirilen mübahaseye “münazara” bu yolu kullanana ise “münazır” denilmektedir. Aksoy (1986) münazarayı iki uçlu bir meselenin belli kurallar çerçevesinde iki ve daha fazla kişi veya grupla birlikte savunulduğu tartışma şeklinde tanımlamıştır (Aktaran Göçmez, 2016). Büyükdinç (2007) ise münazarayı aynı anda birden fazla şahsın gruplaşarak bir konuyu kaynaklarına inerek tartıştıkları bir öğrenme metodudur şeklinde tanımlamıştır.

Üniversiteler arası ilk münazara etkinliğinin, 1400 yılında İngiltere’de Cambridge ve Oxford üniversiteleri arasında yapıldığı bilinmektedir (Aldağ, 2006). Tartışma metodunun bir çeşidi olarak münazaraya İslam kültüründe ayrı bir önem atfedilmiştir. Osmanlı medreselerinde münazara ilmi olarak ilk ve orta seviyelerde müstakil bir ilim olarak okutulmuştur. Medreselerde sıkça kullanılan “ilmin bir kuyu olduğu tartışmanın ise o kuyunun kovası olduğu” sözü bu ilme atfedilen önemi göstermektedir (Ocak,2018: 324). Osmanlı döneminden sonra münazara müstakil bir ilim olarak ele alınmamıştır. Eğitim bilimleri içinde öğretim tekniklerinden birisi olarak

günümüze ulaşmıştır. (Büyükdinç, 2007: 25). Günümüzde münazara tartışma yönteminin, sınıf ortamında uygulamaya koyma şekli olarak kullanılmaktadır.

Belirli bir konu veya sorun lehinde ya da aleyhinde fikirlerin savunulması için iki farklı grup oluşturulur (Şahan, 2017: 239). Oluşturulan bu gruplar savunacakları konu veya sorun ile ilgili ön hazırlık yaparlar. Bu tekniğin uygulanması için en önemli iki husustan birisi amacının açık olması ve ön hazırlık gerektirmesidir. Küçükahmet (2008) bu hususlar yerine getirilmedi sürece öğrencilerin bu tekniklerden yararlanmasının söz konusu olmayacağını belirtmiştir. Üzerinde kesin ve net bir cevabı olmasının aksine olumlu ve olumsuz etkileri veya iyi ya da kötü yanları gibi sonuçların alınacağı konular için en uygun tekniktir (Aykaç, 2014).

Şahan (2017) münazara tekniğinde savunulan konu veya sorunun bilimsel olup olmamasının önemli olmadığını önemli olanın bir fikrin savunulması ve iletişim becerilerinin gelişmesi olduğunu vurgulamıştır. Saracaloğlu (2015) ise münazara tekniğinin fazla bilimsel olmadığını belirtmiştir. Bu teknik ile öğrenme- öğretme sürecinde bir fikrin savunulması, kendini etkili şekilde ifade edebilme ve hızlı cevaplar verebilme gibi yeteneklerin gelişmesi söz konusudur.

- Araştırmamıza konu olan 5. Sınıf Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanının ilk kazanımı “Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır” şeklindedir. Bu kazanımda teknolojinin sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerinde hem olumlu hem de olumsuz veya hem iyi hem de kötü etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Bu kazanımda olduğu gibi iki farklı düşüncenin ortaya konulmasında münazara tekniği öğretim tekniklerinden en uygun olanıdır (Mirzeoğlu, Özcan, 2019; Gözütok, 2017; Şahan, 2017; Küçükahmet, 2008).

Yararları

- Merak uyandıran konularda araştırma yapma alışkanlığı
- Karşıt fikirlere saygı
- Eleştirilere tahammül
- Grupla uyum içinde çalışabilme
- Planlı ve uzun süreli çalışma
- Konuların sistematik şekilde savunulması

- Birçok kaynaktan yararlanılmasına teşvik

2.9.2 Panel

Bir başkan yönetiminde 4 veya 8 kişi arasında değişen katılımcıların bir konuyu kendi aralarında tartıştığı, sınıfın diğer üyelerinin de sorular sorarak ve fikir beyan ederek katıldıkları tekniktir (Gözütok, 2017). Katılımcılar önceden belirlenmiş bir konunun farklı boyutlarını dinleyici önünde samimi havada derinlemesine tartışır. Panel bir başkan tarafından yönetilmektedir. Katılımcılar alanlarında uzman olan kişilerden oluşur (Saracaloğlu, 2015: 315). Bu teknikte önemli olan nokta panelde tartışma yapacak katılımcıların önceden belirlenmesidir. Sınıf önünde tartışma yapacak katılımcılar tartışma yapacakları konular hakkında önceden hazırlıklı olmalıdır.

Yararları

- Öğrencilere belirlenen konularda detaylı araştırma yapma olanağı sağlar.
- Farklı düşüncelerden senteze ulaşabilme.
- Sınıfın diğer üyeleri açısından sorular sorma ve sorgulama.
- Konuyu farklı görüş açısıyla çok yönlü inceler
- İlgi çekicidir
- Sorgulama becerisinin gelişmesine katkı sağlar
- Öğrencilerin etkin katılımını sağlar

2.9.3 Forum

Forum tekniğinde belirlenen konu hakkında farklı fikir ve görüşlere sahip olan öğrencilerin bir yönetici eşliğinde bu konu hakkında tartışmalarıdır. Bu teknik öğrencilere ileri düzeyde soru sorma ve yorum yapma becerileri kazanmalarına katkı sağlar. Aynı zamanda öğrencilerin tartışmaya aktif katılımı için cesaretlendirir (Cengizhan, 2018).

Yararları

- Kendini ifade edebilme becerisi kazanma

- Analitik düşünme becerisi kazanma
- Farklı fikirleri hoşgörüyle karşılama

2.9.4 Zıt Panel

Dersin işlenişinde öğrencilerin en çok zevk aldığı tartışma tekniklerinden birisi zıt paneldir. Bu tekniğin uygulanması planlanırken önceden öğrencilere bilgilendirme yapılır. Öğrencilerin derste işlenecek konu hakkında ön hazırlık yapmaları sağlanır. Teknik uygulamasında sınıf iki gruba ayrılır. Bu gruplardan birisi soru soran diğeri ise cevaplayandır. Bu şekilde bütün öğrencilerin derse katılımı sağlanır. Aynı zamanda grupların birbirlerinin sorularına verdikleri doğru cevaplar not edilip kazanan grup belirlenir (Aykaç, 2014).

Yararları

- Çalıştığı konular hakkında kritik sorular sorabilme
- Bir konu hakkında sorgulama yapabilme alışkanlığı kazanabilme.
- Üzerinde çalışılan konunun önemli noktalarını görebilme.

2.9.5. Kollegyum

İki farklı grubun belirlenmiş bir konu üzerinde izleyiciler karşısında tartıştıkları bir tartışma tekniğidir. Bu teknikte belirlenen gruplardan birisi konu alan uzmanlarıyken diğeri grup ise konu hakkında ön hazırlık yapmış dinleyicileri temsil eden öğrencilerdir. Kollegyumu panel ve münazaradan ayıran özellik tartışmaya dâhil olan gruplardan birisi sınıf üyesi olmayan uzmanlardır. Bu tekniğin en önemli avantajı ise dinleyicilerin uzman kişilere sorular sorabilmesidir (Aykaç, 2014).

Yararları

- Alan uzmanı kişilerin etkisiyle işlenen konuya güdülenme.
- İşlenecek konu hakkında derinlemesine inceleme yapabilme
- Grupların aralarındaki tartışmalarından muhakemeler yapabilme.

2.9.6. Seminer

Belirli bir konu veya sorun hakkında ön hazırlık yapılarak gerçekleştirilen tartışmalardır. Seminerde katılımcı sayısı 5-30 kişi aralığında değişmektedir. Semineri yönetecek kişi ele alınan konu ya da sorun alanında otorite sayılan bir uzmandır. Seçilen konuya ya da soruna proje veya araştırma yoluyla hazırlanılır. Gerekli araştırma ve incelemeler yapıldıktan sonra dinleyicilere sunulur. Seminer tekniğin en önemli özelliğini konunun ya da sorunun sunum aşamasına kadar ciddi araştırma ve inceleme dönemi gerektirmektedir (Saracaloğlu, 2015: 324). Yükseköğretimde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. En yaygın kullanım biçimi yazılı bir tez veya araştırma sonuçları hakkında bilgi verilmesidir. Tez ya da hizmet içi eğitim seminerin en önemli örneklerindendir (Tokcan, 2016; Şahan, 2017; Saracaloğlu, 2015).

Yararları

- Öğrencilere rehberlik edecek bir alan uzmanı vardır
- Öğrencinin aktif katılımı teşvik edilir
- Bilimsel bilgiler paylaşılır
- Tartışma becerisinin gelişmesine katkı sağlar
- Farklı kaynaklardan yararlanılır

2.9.7. Çember

Bu teknik uygulanırken tartışmayı yönetmek için bir başkan, fikirlerin kâğıda aktarılması için bir sekreter ve birde süre ayarlayıcısı belirlenir. Şahan (2017) liderinde zamanı ayarlayabileceğini belirtmiştir. Seminer tekniğinde katılımcı sayısı en fazla 15 kişi olmalıdır. Tartışmaya katılacak öğrenciler çember şeklinde oturtulur. Önceden

hazırlanılmış sorular tartışmaya katılan öğrencilere teker teker sorulur. Tartışmayı yönetecek başkanın sağından başlayarak öğrencilere 1-2’şer dakika söz verilir. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar sekreter tarafından not edilir. Tartışma sırasında verilen yanlış cevaplar başkan tarafından düzeltilir. Gerek görüldüğü zaman tartışma bir tur daha yapılabilir. Tartışmanın sonunda önemli noktalar öğretmen tarafından vurgulanarak tartışma kapatılır. Bir öğrenme alanının başlangıcında, özetlenmesinde ve değerlendirme aşamasında kullanabilir. Bu tekniğin uygulanması için kazanımın en az kavrama düzeyinde olması gereklidir. Aynı zamanda öğrencilerin tartışacakları konu üzerinde bilgi ve beceriye sahip olmalıdır (Tokcan, 2016; Şahan, 2017; Saracaloğlu, 2015; Oğuzkan, 1970).

Yararları

- Tartışmaya katılan her öğrencinin konuşması sağlanır
- Katılımcıların Dinleme becerilerini geliştirir
- Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerine olumlu katkı sağlar
- Öğrencilere özgüven kazandırır

7.9.8. Vızıltı Grupları

Vızıltı grupları, öğrencilerin bir araya gelerek kendi aralarında küçük gruplar halinde yaptıkları uygulamadır. Bir konu üzerinde katılımcıları düşünmeye yöneltmek, iyi anlaşılmayan yerleri açıklığa kavuşturmak ve öğretimi yapılan bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanılan bir tekniktir. Bu teknik uygulanırken bir konu ya da sorun belirlenir. Belirlenen bu konu veya sorun alt konulara ayrılır. Akabinde farklı görüşleri savunmak üzere gruplar oluşturulur. Gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra konu ya da sorun tartışılır. Tartışma sonucunda elde edilen sonuç sınıfla paylaşılır. Vızıltı 22’de

gruplar 2 kişiden oluşur her öğrenci konu ya da sorun üzerinde ikişer dakika konuşur. Vızıltı 66’da ise gruplar 6 kişiden oluşur. Katılımcılar altışar dakika görüşlerini ifade ederler (Şahan, 2017; Suiçer, 2019).

Yararları

- Öğrencilerin öğrenme eksikliklerini fark etmesini sağlar
- Gruplarla çalışma fırsatıyla işbirliğine becerisinin gelişmesini sağlar
- Farklı çözümler göstermeye yardımcı olur
- Öğrencilerin kendi disiplinlerini geliştirmelerine olumlu katkı sağlar

7.9.9. Phillips 66

Amerikan Üniversitesi’nde Donalds Phillips Michigan tarafından geliştirilmiş bir tartışma tekniğidir. Phillips 66 tartışma grubu olarak da isimlendirilen bu teknikte gruplar 6 katılımcıdan oluşturulur. 6 kişilik gruplar oluşturulduktan sonra her grubun içinden bir lider ve bir sekreter seçilir. Öğrenci sayısı az olan sınıflarda sekreter olmayabilir. Tartışma konusunun ya da problemin sunumu yapılır. Öğretmen tartışma konusunu veya problemini tahtaya da yazabilir. Her grup tartışma sorununu ya da problemini 6 dakika tartışarak en uygun çözüm yolu bulmaya çalışır. Gruplar içinde tartışma sonlandıktan sonra, grupların vardıkları sonuç grup sözcüsü tarafından sınıfta paylaşılır. Grup sözcüleri grupların vardıkları sonuçları paylaştıktan sonra öğretmen, öğrencilere tartışma konusuyla ve ya problemiyle ilgili sorular yönelterek eksik kalan kalan noktaları doldurabilir (Tokcan, 2016; Şahan, 2017; Saracaloğlu, 2015). Phillips 66 tekniği üst düzey tartışma seviyesi gerektirmez. Ancak grup üyeleri hızlı bir şekilde aktif hale getirdiği söylenebilir (Tok, 2021: 218).

Yararları

- Bütün katılımcılara konuyu ya da problemi anlamak ve çözümünü bulmak için sorumluluk duygusu yükler
- Grupta birlik duygusunu artırır
- İşbirliği becerisinin gelişmesine katkı sağlar
- Özetleme ve dinleme becerisini geliştirir

- Öğrenci merkezli yaklaşıma katkı sunar

7.9.10. Workshop (Çalıştay)

Atölye çalışması düşünme atölyesi ve çalışma atölyesi gibi farklı isimleri bulunmaktadır. Alanında uzman kişilerin belirli tarih ve yerde toplanarak bir sorun ya da konu üzerine tartışarak çözüm üretmeleri veya ortak kararlar almaları şeklinde gerçekleşir. Alınan kararlar rapor haline dönüştürülür. Bu tekniğin uygulanacağı kazanımlar en az uygulama düzeyinde olmalıdır. Sınıf mevcudiyetinin az olması da bu tekniğin uygulanmasının diğer önemli şartıdır(Tokcan, 2016;; Saracaloğlu, 2015).

Yararları

- Uygulamalı olduğu için öğrenme hızını artırır
- Katılımcılar özgür bir ortam içindedirler
- Öğrencileri gerçek yaşama hazırlayabilir
- Öğrenciler bilgi, beceri ve deneyimler kazanır
- Sorun çözme becerisini geliştirir

7.9.11. Büyük Grup Tartışması

Büyük grup tartışması bütün sınıfın tartışmaya katılımıyla gerçekleşir. Öğretmen öğretimi yapılan konuyla veya sorunla ilgili tartışmayı başlatır. Tartışma öğretmen tarafından yönetilir. Bundan dolayı öğretmen üzerinde tartışma yapılacak konu ya da sorunun hedeflerine odaklanmalı, sorulacak sorular önceden hazırlanmalıdır. Uygun cevapların alınamaması durumunda farklı sorularda hazırlanmalıdır. Bunun yanında öğrencilerin tartışılacak konu hakkında ön bilgilerinin olması gerekmektedir (Şahan, 2017:238). Öğrenciler konu hakkında temel bilgilere sahip değil iseler verimli bir tartışma gerçekleşmez. Bu tartışma tekniğinden verim

alınabilmesi için tartışmayı yönetecek öğretmenin çok bilgili olması ve üst düzey sınıf yönetimi becerisine sahip olması gerekir (Gözütok, 2017: 237).

Yararları

- Öğrencilerin katılım becerisini geliştirir
- Öğrencilerde ilgi yaratma aracı olarak da kullanılabilir
- Sosyalleşmeyi artırır
- Derse katılma isteğini artırır
-

7.9.12. Küçük Grup Tartışması

Küçük grup tartışmasında farklı gruplarda çok sayıda öğrencinin yer almasıyla gerçekleştirilir. Böylece katılım seviye artırılır. Öğrenci katılımı açısından küçük grup tartışmaları, büyük grup tartışmalarına nazaran daha verimli olduğu söylenebilir (Gözütok, 2017: 238). Gruplar 4-6 kişiden oluşur. Grupların durumu heterojen olmalıdır. Her grup belirlenen konu ya da sorun üzerinde tartıştıktan sonra ulaştıkları sonucu sınıfa paylaşırlar (Şahan, 2017:238).

Yararları

- Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirir
- İletişim becerilerine katkı sağlar
- Katılan öğrencilerin liderlik özelliklerine olumlu katkı sağlar
- Sınıf içi etkileşime katkı sağlar
- Öğrencilere yorum yapma ve akıl yürütme fırsatı tanır

7.9. 13. Fikir Taraması

Belirli bir konu ya da sorun hakkında 4-9 kişiden oluşan gruplar oluşturulur. Gruplar oluşturulduktan sonra konunun ya da sorunun üzerine 5-10 dakika konuşurlar. Fikir taraması ilgiyi çekmek ve dikkati toparlamak için kısa süreli olan tartışmalardır. Öğrenci merkezli bir teknik olup eleştirisiz bir sınıf ortamı gerektirir (Saracaloğlu, 2015: 313). Buradaki en önemli husus yaratıcı düşünme ve soruna değişik çözümler getirmedir. Öğretmen öğretimini yaptığı bir konun öğrencilerini sıktığı düşünürse fikir taramasına başvurabilir.

Yararları

- Öğrencilerin dersten koptuğu durumlarda etkilidir
- Öğrencilere fikirlerini özgürce sunma fırsatı tanır
- Yaratıcı düşünme becerisini geliştirir
- İletişim becerilerini geliştirir

7.9. 14. Açık Oturum

Toplumu yakından ilgilendiren güncel konuların herkesin izleyebileceği şekilde yapılan bir toplantıdır. Açık oturum belirlenen bir konu ya da sorun üzerinde farklı bakış açılara sahip ve farklı alanlardan kişiler davet edilerek karşılıklı olarak interaktif bir şekilde yapılır. Tartışma bir başkan tarafından yönetilir. Toplantıda katılımcılara söz hakkı başkan tarafından turlar halinde verilir. Turda üyeler başkanın sorduğu soruları cevaplar. Bunun yanında başkanın işaret ettiği konular hakkında düşüncelerini paylaşırlar. Başkan söz vermeden konuşulmaması gerekmektedir. Aksi takdirde sert ve olumsuz bir sürece girilebilir. Dinleyicilerin dâhil olmadığı bu teknikte katılımcılara defalarca söz sırası gelir.

Yararları

- Konuya ya da soruna karşı farklı bakış açısı kazandırır
- Öğrencilerin iletişim becerileri ve saygı duygusunu geliştirir
- Empati yeteneği kazandırır

- Farklı görüş ve düşüncelere saygı duyulu

7.9.15. Sempozyum

Akademik bir konu üzerine uzmanlar tarafından konunun farklı yönlerinin araştırılıp sunulmasıdır. Sempozyumda katılımcıların sunmaya hazırladıkları bilimsel çalışmaya bildiri adı verilir. Sunulan bildiriler bir kitap haline getirilir. Bu teknikte sunumlar farklı oturumlarda gerçekleştirilmektedir. Oturumlar bir başkan tarafından yönetilmektedir. Her oturumda 3'den az 6'dan fazla sunum yapılmamalıdır. Genellikle oturumlarda hazırlanan bildirilerin özetleri sunulur. Katılımcılara bildirilerini sunmaları için genellikle 15 dakika verilir. Akabinde varsa sorular cevaplanır. Sunum yapılırken power paintden de yararlanılabilir. Sempozyum uzun süreli hazırlık aşaması gerekmektedir. Aynı zamanda bilimsel ve ciddi bir toplantı türüdür. Hem ulusal hem de uluslararası sempozyumlarda yapılabilir (Tokcan, 2016; Şahan, 2017; Saracaloğlu, 2015).

Yararları

- Dinleyicilerde bilimsel ilgi ve istek uyandırır
- Bilimsel bilgi elde edilir
- Öğrencilerin sorgulama becerilerinin gelişmesine katkı sağlar
- Dinleyicinin etkin katılımı sağlanır

7.9. 16. Komisyon

Herhangi bir konunun ya da sorunun küçük bir grup tarafından derinlemesine incelenir. Komisyon'da katılımcıların alanlarında uzman olmaları gerekmektedir. Belirlenen konu ya da sorun derinlemesine incelendikten sonra sözlü ve yazılı bir rapor halinde sunulur. TBMM'nin yolsuzluk araştırma komisyonu bu tekniğe örnek olarak gösterilebilir (Tokcan, 2016: 115).

7.9. 17. Buzz Grup

Buzz grup, vızıltı - fısıltı grupları uygulamalarının aynısıdır. Genelde yurtdışında bu tekniği buzz grup denirken ülkemizde vızıltı - fısıltı grupları adı verilmektedir (Tokcan, 2016: 115).

7.9. 18. Arama Konferansı

Kurumların ve şirketlerin kendilerini yenileme, vizyon ve misyon çalışmaları yapmaları amacıyla yapılan beyin fırtınası etkinliktir. Beyin fırtınasından elde edilen sonuç üzerine çalışılır. İş dünyasında hedefler seçmek için problemler çözülmek için kullanılan bir tekniktir.

7.9. 19. Konferans

Konferans bilgi verme amacına dayanır. Bir hitap çeşidi olduğu da söylenebilir. Alanında uzman bir kişinin bilim, hukuk, sanat ve siyaset gibi konularda bilgi vermek amacıyla yaptığı konuşmalardır (Tokcan, 2016: 115). Konferans sonunda konuşmacıya sorular sorulabilir. Anlatım ile bilgi aktarımına dayandığı için dinleyiciler sıkılabilir. Konferansın etkili olması konuşmacının aktif sunuş becerisine ve dinleyiciyi konuya dâhil etmesini bağlıdır (Şahan, 2017: 238).

7.9. 20. Söylev (Nutuk)

Herhangi bir konuda, duygusal gücü fazla olan ve dinleyicileri coşturmak için ilan edilen konuşma türüdür (Tokcan, 2016: 120).

7.9. 21. Demeç

Otoriter veya yetkili bir kişinin bir konuda basın ya da basına özel olarak konuşmalarıdır.

7.9.22. Brifing

Bir kurumun ya da kuruluşun yapısının ve işleyişini tanıtımını yapmak amacıyla yapılır. Bu teknikte amaç teknik olan bir konunun üst kurula veya yöneticiye bilgiler vermek amacıyla kullanılan bir sözel iletişim türüdür (Tokcan, 2016: 120).

2.5. Konuyla İlgili Çalışmalar

Alanda 5. sosyal bilgiler dersi Bilim teknoloji toplum öğrenme alanı üzerine münazara, panel, kollegyum, forum ve zıt panel tartışma tekniklerinin kullanımının öğrenci başarılarını etkisiyle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak araştırma konumuzla ilgili benzer çalışmalar şunlardır:

Yazıcı (2003) İlköğretim 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi demokratik hayat ünitesinde tartışma yönteminin kullanılmasının öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisini tespit etmeyi amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak 3'lü likert tipi demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ankara ili merkezindeki bir devlet okulunda yürütülen çalışmada deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Her iki gruba uygulama öncesinde demokratik tutum ölçeği ön test olarak verilmiştir. Daha sonra deney grubunun dersleri tartışma yöntemi, kontrol grubunun dersleri ise anlatım yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Üç hafta süren ders işleme süresi sonunda her iki gruba ön test olarak uygulanan demokratik tutum ölçeği son test olarak tekrar uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubuna uygulanan tartışma yönteminin 6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde, demokratik hayat ünitesinde demokratik tutumların kazanılmasında, anlatım yöntemine göre daha etkili bir yöntem olduğu görülmektedir.

Park, Kier ve Jugdev (2011) farklı bölümlerden üç araştırmacının bir araya gelerek uzaktan eğitimde tartışma yöntemiyle bir durum çalışması yürütmüşlerdir. Hemşirelik, Psikoloji ve Yönetim bölümlerinde uzaktan eğitim ile derslerin farklı süreleri kapsayacak şekilde tartışma yöntemiyle öğretimi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda tartışma yöntemiyle ilgili olumlu geri dönüşler alınmıştır.

Çabuk ve Yeni (2016) okul öncesi eğitiminde münazara tekniğinin okul öncesi çocuklarının gelişimlerine etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Ankara'nın Çankaya ilçesindeki bir anaokulunda yürütülen çalışmaya 13 okul öncesi öğrencisi katılmıştır. Araştırmacılar on iki hafta boyunca münazarayla ilgili uygulamalar yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda münazara tekniğinin uygulamalarıyla sınıf öncesi çocukların bilişsel, duyuşsal ve dil gelişimine olumlu yönde etkisi saptanmıştır.

Bodur ve Sünbül (2010) ilköğretim ikinci sınıf hayat bilgiler dersinde içerik temelli eleştirel düşünme becerisi öğretim etkinlikleri uygulamasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine, akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Deney grubu ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubunda dersler içerik temelli eleştirel düşünme becerisi öğretim etkinlikleriyle işlenirken kontrol grubunda programa dayalı yöntemlerle işlenmiştir. Araştırma sonucunda deney

grubun öğrencilerinin kontrol grubuna göre ders başarılarında olumlu artışlar olduğu ve eleştirel düşünme tutumlarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Göçmez (2016) ilkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde münazara tekniğinin öğrencilerin ders başarısına ve eleştirel düşünmeye etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Gruplara öncelikle ön-test uygulanıp ön bilgileri ölçülmüştür. Akabinde 10 haftalık uygulama sonucunda öğrencilerin başarılarını ve eleştirel düşüncelerini tespit edebilmek için son-test uygulanmıştır. Araştırma sonucunda münazara tekniğiyle ders işlenen deney grubunun programa dayalı yöntemle ders işlenen kontrol grubuna göre ders başarısında ve eleştirel düşünme becerilerinde olumlu yönde katkı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir, Şahin ve Tutkun (2016) sosyal bilgiler dersi için sınıf öğretmeni adaylarının münazara konusu oluşturma becerilerini ortaya çıkarmak için yürüttükleri çalışmada sınıf öğretmenlerinin münazara konusu belirlemede yeterli düzeyde oldukları, bunun yanında oluşturdukları münazara konularının ilkokul öğrencileri düzeyinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ancak sınıf öğretmenlerinin üst düzey düşünmeyi geliştirmeye uygun münazara konuları yapılandırmasında istenilen düzeyde olmadıkları da araştırmanın başka bir sonucudur.

Tokdemir (2013) Ortaöğretim tarih dersinde tartışma yöntemine ilişkin öğretmenlerin görüş ve uygulamalarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırması sonucunda öğretmenlerin genel olarak tartışma yöntemleri tarih dersinde kullanımına ilişkin olumlu görüşte oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tartışma yöntemlerinin tarih dersinde kullanımı ilişkin olumlu görüşleri cinsiyet, mesleki kıdem ve okul türü bakımından farklılıklar ortaya çıkmıştır. Her ne kadar çalışmada öğretmenler tartışma teknikleri kullanımında olumlu görüşlere sahip olsalar da tartışma yöntemi tarih derslerinde daha çok anlatma/ezberden söyleme” ve “amaçsız konuşmalar” boyutlarında gerçekleşmektedir. Kısaca tarih öğretmenlerinin tartışma teknikleri ve tartışmanın yönetilmesi bakımından eksik oldukları sonucuna varılmıştır.

Çelikkaya ve Kuş (2009) sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikleri belirlemek amacıyla geliştirdikleri anketle 20 sosyal bilgiler öğretmenin

410 sosyal bilgiler öğretmenliği 4. Sınıf öğrencinin katıldığı bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmanın sonunda katılımcıların yöntem ve teknik konusunda istenilen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda katılımcıların düz anlatım gibi programa dayalı yöntemleri tercih ettikleri saptanmıştır. Benzer olarak Kan (2006) sosyal bilgiler öğretmen ve öğrencilerinin derse karşı olumsuz tavır içinde olduklarını belirtmiştir. Bu durumun giderilmesi için öğrenciyi merkeze alan yöntem ve tekniklerin kullanılmasını önermiştir.

Sağır ve Kılıç (2016) bilimsel tartışma odaklı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin bilimin doğasını anlama düzeylerine etkisini tespit etmeyi amaçlamışlardır. İki yıl olarak planlanan bu çalışmanın sonucunda bilimsel tartışma yönteminin uygulandığı grup ile programa dayalı yöntemin uygulandığı gruplar arasında öğrencilerin bilimin doğasını anlama düzeyleri bakımından tartışma yöntemlerinin uygulandığı grubun lehine anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir.

Aslan (2010) tartışma esaslı öğretimin 9. Sınıf kimya dersi öğrencilerinin kavramsal algılamalarına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubuna tartışma esaslı öğretim uygulanırken kontrol grubunda dersler programa dayalı yöntemlerle işlenmiştir. Araştırmadan tartışma esaslı öğretim uygulamasının yapıldığı deney grubu öğrencilerinin kavramları doğru yapılandırdığı ve yapılandırma ve anlamlı kavramsal değişimleri gerçekleştirme başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşil (2004) eğitim fakültesi öğrencileri ve öğretim elemanları ile yaptığı çalışmasında lisans düzeyinde öğrencilerin tartışma yöntemine ilişkin olumsuz görüşlere sahip olduğunu, öğretim görevlilerinin ise öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

Suiçer (2019) Elektriğin iletimi ünitesinde tartıma yöntemi kullanımının 6. sınıf öğrencilerinin kavramlarındaki değişime ve akademik balaralarına etkisi tespit etmeyi amaçladığı çalışma 35 öğrencinin katılımıyla yürütülmüştür. Çalışmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuş. Deney grubunda öğretim tartışma yöntemiyle çalışma grubunda ise programa dayalı öğretim yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışmanın

sonucunda deney grubunun akademik başarılarında kontrol grubunun lehine anlamlı bir farklılığın olduğuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

3. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma evreni ve örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi ve verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Tartışma tekniklerinin Sosyal bilgiler 5. Sınıf Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında öğrenci başarısına etkisini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, öntest – sontest kontrol gruplu deneysel desene modelinde tasarlanmıştır. Çalışmada öntest – sontest kontrol gruplu deneysel modelinin kullanılmasının nedeni ise araştırmacının yapmış olduğu çalışma üzerinde karşılaştırma yapabilmesi ve bu karşılaştırmaların etkilerini inceleyip çalışma üzerinde somut netice ve yorumlara ulaşabilmesindendir (Büyüköztürk vd., 2013: 17).

Deneme modellerinden biri olan öntest-sontest kontrol gruplu modelde iki grup oluşturulur. Bunlardan birisi deney grubuyken diğeri kontrol grubudur. Daha sonra karşılaştırmaların yapılabilmesi için deney grubu da kontrol grubu da deney öncesinde ve deney sonrasında çalışmanın formatına göre uygun şekilde ölçümü yapılır. Bu modelde öntestlerin bulunması grupların deney öncesi başarı düzeylerinin bilinmesini amaçlamaktadır. Bundaki amaç sontest sonuçlarındaki karşılaştırmaların yapılabilmesidir (Karasar, 2010: 95,96).

Sosyal bilimler çalışma alanında yaygın olarak kullanılan bu model neden-sonuç ilişkilerinin saptanması amacıyla direkt olarak araştırmacının kontrolü altında gözlenmek istenilenlerin üretildiği araştırma modelidir. Bundan dolayı tartışma tekniklerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini belirleme en uygun modeldir.

Bu model bu şekilde sembolize edilmektedir:

G₁ R O_{1.1} X O_{1.2}
G₂ R O_{2.1} O_{2.2}

Görüldüğü G₁ deney grubunu sembolize ederken G₂ ise kontrol grubunu sembolize etmektedir. Öncelikle grupların uygulanacak konu hakkında ön bilgilerin ne düzeyde olduğunun bilinmesi için öntest (O_{1.1}, O_{2.1}) uygulanır. Bu test sonucunda grupların ön bilgileri anlamlı bir şekilde farklılık göstermiyor ise etkisinin ölçülmesi amaçlanan X uygulanır. Daha sonra bu uygulama bittikten sontest (O_{1.2}, O_{2.2}) uygulanır. Daha sonra öntest ve sontest puanları karşılaştırılarak X'in etkinliği belirlenir (Karasar, 2010: 90,98). Çalışmanın deneysel deseni Tablo 1 de görüldüğü gibidir. (Yeseri, 2018: 86).

Tablo 1: Araştırmanın Deneysel Deseni

Gruplar	Ön Testler	Deneysel İşlem	Son Testler
Deney Grubu	Başarı Testi	Münazara, Panel, Kollegyum, Zıt Panel ve Forum Tartışma Teknikleri	Başarı Testi
Kontrol Grubu	Başarı Testi	Programa Dayalı Öğretim Etkinlikleri	Başarı Testi

3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılında Niğde il merkezinde bulunan bir devlet ortaokuluna devam eden 5. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmadaki ilgili okulun seçiminde okulda öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik ve akademik başarı açısından ortalama özelliklere sahip olması ve kolay ulaşılabilir olması yani çalışma grubunun evrenin genel özelliklerini temsil eden bir devlet okulu olması belirleyici olmuştur.

İlgili okulda toplam 5 tane 5. Sınıf şubesi bulunmaktadır. Bu dört şubeden kolay ulaşılabilir örneklem olması sebebiyle ders programında tartışma tekniklerin uygulanacağı öğrenme alanına henüz başlamamış olan bunun yanında iki şubenin öğretimini yapan bir öğretmenle birlikte çalışmanın yapılması planlanmıştır. Bu şubelerden birisi deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere seçkisiz (yansız) biçimde atanmıştır. Çalışma grupları deney grubu 28, kontrol grubu 30 olmak üzere toplam 58 olmak üzere belirlenmiştir.

3.3. Araştırmanın Uygulama Basamakları

Araştırmanın Uygulama süreci:

- Deneysel İşlem Öncesi Süreci
- Deneysel İşlem Süreci
- Deneysel İşlem Sonrası Süreci başlıklar altında açıklanmıştır.

3.3.1. Deneysel İşlem Öncesi Süreç Basamakları

- Araştırmanın deneklerini oluşturmak için Niğde il merkezinde bulunan bir devlet ortaokulu seçilmiştir. Aynı zamanda Niğde Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. (EK 1)

- Çalışmanın izin alınarak yürütüleceği ortaokulda 5 tane 5. Sınıf şubesi bulunmaktadır. Bu şubelerden ikisi tartışma tekniklerinin uygulanacağı öğrenme alanı henüz işlenilmediğinden ve iki şubenin de öğretmenin aynı olmasından dolayı sınıflardan birisi deney, diğeri ise kontrol grubu olarak seçkisiz (yansız) şekilde atanmıştır.
- Uygulama için 5 haftalık 14 ders saatinde uygulama yapılmıştır. Bunun yanında 4 ders saatlik süre öntest – sontes başarı testlerinin uygulanmasına ayrılmıştır.

3.3.2. Deneysel İşlem Süreci Basamakları

- Deney ve kontrol grubunun derslerini dersin hocası tarafından yürütülmüştür. Araştırmacı deney grubunda sınıf düzenini oluşturmada, gerekli ödevlerin verilmesinde, grupların oluşturulmasında ve tartışma tekniklerinin uygulanmasında ders öğretmenine yardımcı olmuştur.
- Derslerde tartışma tekniklerinin uygulanması 18 ocak 2019 tarihinde başlanmıştır. Tartışma teknikleri Bilim Teknoloji ve Toplum Öğrenme alanına uygulanmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Öğretim Programında Yer Alan Bilim Teknoloji Ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları :

1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.
2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.
3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.
4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler
5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır. (MEB, 2018).

Çalışmanın sınırlılıklarında belirtildiği gibi uygulama 5. Sınıf Bilim teknoloji ve Toplum öğrenme alanının kazanımlarıyla sınırlıdır. Bunun normal sonucu olarak çalışmada kaynaklarda farklılık göstermekle birlikte genel olarak 25 tane olan tartışma tekniklerinin 5 tanesiyle sınırlandırılmış. Genel olarak 25 olan tartışma tekniklerinden 5 tanesiyle sınırlandırılmasında öncelikli olarak bilimsel olan toplantılar şeklinde gerçekleştirilenler tercih edilmiştir. Bunun yanında seçilen tartışma teknikleri kazanımların hedeflerinin gerçekleştirilmesinde doğrudan ilişkili olduğu için ve bu tekniklerin bu kazanımların öğretimde uygun teknikler olduğu seçilmiştir.

1. Kazanım: Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır. Bu kazanım tartışma tekniklerinin uygulanması en uygun kazanımlardan bir tanesidir. Bu kazanım Münazara tekniğiyle birlikte işlenmiştir.

2. Kazanım: Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular. Bu kazanım Panel tekniğiyle birlikte işlenmiştir.

3.Kazanım: Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar. Bu kazanım Kollegyum tekniğiyle birlikte işlenmiştir.

4.Kazanım: Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler. Bu kazanım Zıt Panel tekniğiyle birlikte işlenmiştir.

5.Kazanım: Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır. Bu kazanım ise Forum tekniğiyle birlikte işlenmiştir.

- Çalışmanın Deney ve kontrol grubundaki dersler, Sosyal bilgiler öğretim programındaki kazanımlar doğrultusunda işlenmiştir.
- Çalışma 5 hafta 14 saat ders saati uygulama süreci, 4 saat ise öntest – sontest başarı testi uygulama süreci şeklinde yürütülmüştür.

3.3.3. Deneysel İşlem Sonrası Süreç Basamakları

- Öntest – Sontest başarı testlerinden elde edilen veriler SSPS 21. 0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir
- Elde edilen veriler istatistiksel analizler yorumlanmış ve elde edilen sonuçlar raporlaştırılmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan öğrencilerin hazır bulunuş düzeyini belirlemek, ön bilgilerini ölçmek ve tartışma tekniklerinin öğrenci erişilerine ne düzeyde etki ettiğini saptamak amacıyla araştırmacı tarafından Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı akademik başarı testi geliştirilmiştir. Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı başarı testi hazırlanırken öncelikle Sosyal bilgiler öğretim programındaki “Bilim teknoloji ve toplum” öğrenme alanı ders saatleriyle birlikte incelenmiştir. Belirtke tablosu oluşturulup kazanımlar ele alınmıştır. Akabinde alan yazın ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilmiş ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Elde edilen bulgularla her kazanıma uygun 10 tane soru hazırlanarak 50 soruluk bir başarı testi elde edilmiştir. Testin geçerlilik çalışması 3’ü Sosyal bilgiler eğitimcisi 1’i program geliştirme uzmanı diğeri ise ölçme değerlendirme uzmanı olan öğretim üyelerinin önerileri doğrultusunda yapılmıştır. Testin güvenirliği ise Eş yarılar testi ile kontrol edilmiş yapılan hesaplamada bilim teknoloji ve toplum akademik başarı testinin güvenirliği 0.81 bulunmuştur. Testin madde güçlük ve madde ayırtıcılık gücü indeksleri bu öğrenme alanını daha önce de görmüş olan 300 tane 6. Sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda 6 soru testten çıkartılmıştır. Geriye kalan 44 sorunun pilot uygulama sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi Pilot Uygulaması Madde İstatistikleri Sonucu Tablosu

Sorular	Madde Güçlüğü	Madde Ayırıcılığı
1.	0,88	0,27
2.	0,87	0,27
3.	0,40	0,20
4.	0,72	0,34
5.	0,55	0,20
6.	0,74	0,29
7.	0,84	0,34
8.	0,88	0,22
9.	0,74	0,49
10.	0,51	0,63
11.	0,55	0,39
12.	0,87	0,26
13.	0,84	0,35
14.	0,83	0,37
15.	0,68	0,57
16.	0,77	0,57
17.	0,62	0,49
18.	0,75	0,47
19.	0,55	0,49
20.	0,87	0,33
21.	0,80	0,35
22.	0,66	0,54
23.	0,79	0,34
24.	0,61	0,55
25.	0,46	0,50
26.	0,80	0,36
27.	0,71	0,32
28.	0,88	0,32
29.	0,72	0,54
30.	0,76	0,40
31.	0,30	0,33
32.	0,77	0,43
33.	0,74	0,51
34.	0,81	0,47
35.	0,72	0,41
36.	0,66	0,68
37.	0,68	0,53

38.	0,46	0,33
39.	0,62	0,47
40.	0,26	0,30
41.	0,72	0,58
42.	0,74	0,59
43.	0,65	0,47
44.	0,80	0,37

Madde güçlüğü analizinde 1. 2. 6. 7. 12. 13. ve 14. kısacası madde güçlük ortalaması 0,80 ‘in üzerinde olan soruların testten çıkartılması düşünülmüştür. Ancak ölçme değerlendirme uzman görüşüne başvurularak soruların şıkları zorlaştırılıp teste kalmasına karar verilmiştir.

Madde ayıricılık analizinde 1.2.3.5. ve 6 sorularının madde ayıricılık ortalamaları 0,20 civarında olduğu için aynı madde güçlüğü analizinde olduğu gibi sorular gözden geçirilip, düzeltme yapıldıktan teste kullanılması kararlaştırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı başarı testinden elde edilen veriler SSPS 21. 0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı başarı testiyle eldi edilen öntest-sontest sonuçları ortalamalar arasındaki farkların tespit edilmesi için t-testi yapılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk, Köklü, 2018).

BÖLÜM IV

4.Bulgular

Bu bölümde deney ve kontrol grubundan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Testlerden edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sorulara verdikleri doğru cevapların veya aldıkları puanların toplamı, alt problemler için veri olarak kullanılmıştır. Akabinde bu puanların gruplara göre normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Test puanlarına ait istatistiksel analiz uygulayabilmek için öncelikle test sonuçlarının normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için veriler “Tek Grup Kolmogorov- Smirnov Testi” kullanılarak değerlendirilmiş ve sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Kontrol Grubu						Deney Grubu				
	N	$\bar{x}$	s	z	p	N	$\bar{x}$	s	z	p
Ön Akademik Başarı	30	54.03	16.61	0.614	0.845	28	56.92	18.13	0.923	0.362
Son Akademik Başarı	30	67.66	11.07	0.613	0.846	28	77.50	12.90	0.838	0.484

Tablo 3 incelendiğinde her iki grup içinde bütün test puanlarının normal dağılım gösterdiği ($p > .05$) söylenebilir. Öntest puanlarının normal dağılım göstermesi verilere

parametrik testlerin uygulanabileceği anlamına gelir. Bu çalışmada kullanılan parametrik test; bağımsız gruplar t testi ve bağımlı gruplar t testi'dir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin yapıldığı deney grubu ile programa dayalı öğretimin yapıldığı kontrol grubunun öğretime başlamadan önce uygulanan öntest sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır? biçiminde ifade edilmiştir. Bu alt probleme bağlı olarak elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Bu çalışmada tartışma tekniklerinin sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tartışma yönteminin öğrenci başarısına etkisi tespit edilmek için 5. sınıf sosyal bilgiler dersi Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı tartışma teknikleriyle öğretimi gerçekleştirilmiştir. Ancak bu etkinin ölçülebilmek amacıyla dersin programa dayalı yöntemlerle işlendiği bir kontrol grubu gereksinim duyulmaktadır. Aynı zamanda deney ve kontrol gruplarının ders işlenmeye başlanılmadan ön bilgi düzeyleri eşit olmak zorundadır. Bundan dolayı deney ve kontrol grubu ön test t testi sonuçları Tablo 2’dedir.

Tablo 4: Deney ve Kontrol Grubu Ön-Test Puanlarına İlişkin Yapılan Bağımsız Gruplar t-testi Tablosu

Grup	N	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Deney Ön test	28	56.92	18.13	.635	56	.528
Kontrol Ön test	30	54.03	16.61			

Tablo 4’ de elde edilen bulgulara baktığımız zaman deney ve kontrol grubu ön test akademik başarı puan ortalamalarına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir [$t= 1.635$, ($p=.052$, $P>0,50$)]. Buna bağlı olarak deney ve kontrol gruplarının başlangıçta akademik başarı açısından denk olduklarını varsayabiliriz.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin gerçekleştiği deney grubu ile programa dayalı öğretimin gerçekleştiği kontrol grubunun, uygulama sonucunda elde edilen öntest - son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu alt probleme bağlı olarak elde edilen bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Yukarıda açıklandığı gibi tartışma yönteminin öğrenci başarısına etkisinin tespit edilmesi için belirlenen deney ve kontrol grubu öğrencileri ön bilgi açısından eşittir. Bu durumun anlamı deney ve kontrol grubu sınıflar derslerin tartışma tekniklerinin uygulanmasına için hazırdır.

14 saatlik Bilim teknoloji ve toplum öğrenme alanı deney grubunda tartışma teknikleriyle kontrol grubunda ise programa dayalı yöntemlerle işlenmiştir. Her iki grupta da dersler işlendikten sonra yapılan son testlerde tablo 3 deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 5: Deney ve Kontrol Grubu Son-Test Puanlarına İlişkin Yapılan Bağımsız Gruplar t-testi Tablosu

Grup	N	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Deney Son test	28	77.50	12.90	.120	56	.003
Kontrol Son test	30	67.66	11.07			

Tablo 5’de görüldüğü gibi elde edilen bulgular deney ve kontrol grubu son test akademik başarı puan ortalamalarına göre gruplar arası istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğudur. Elde edilen sonuç deney grubu lehine kontrol grubu aleyhinedir. Yani araştırma sonucunda deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarı bakımından farklı seviyelerde oldukları söylenebilir $t= 5,120$, ($p=.003$), $P<0,50$]. Gruplar arasındaki fark 10 puan gibidir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin yapıldığı deney grubunun, öntest – sontest sonuçları arasında bir fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu alt probleme dair elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 6’ araştırmaya katılan Deney grubunun araştırma öncesinde ve sonrasında akademik başarı seviyeleri yer almaktadır.

Tablo 6: Deney Grubu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Yapılan Bağımsız Gruplar t-testi Tablosu

Grup	N	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Deney Ön test	28	56.92	18.13	.891	54	.000
Deney Son test	30	77.50	12.90			

Tablo 6’ de deney grubunun ön test ve son test akademik başarı puan ortalamalarına göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Yani araştırmanın başlangıcında akademik başarı puan ortalaması (= 56, 92) olan deney grubu son testte (= 77,50) seviyesine ulaşmıştır. Bu sonuçtan tartışma tekniklerinin kullanımı öğrencilerin akademik başarı puan ortalamasını artırma ciddi bir fayda sağladığı görülmektedir. [t=14,891 (p=.000), P<0,50]

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Tartışma teknikleri kullanımına dayalı öğretimin yapıldığı kontrol grubunun, öntest – sontest sonuçları arasında bir fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Bu alt probleme bağlı olarak elde edilen bulgular Tablo 5’de sunulmuştur.

Araştırmaya katılan kontrol grubunun araştırma öncesinde ve sonrasında akademik başarı seviyeleri yer almaktadır.

Tablo 7: Kontrol Grubu Ön-Son Test Puanlarına İlişkin Yapılan Bağımsız Gruplar t-testi Tablosu

Grup	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Kontrol Ön	28	54.03	16.61	.740	58	.000
Kontrol Son	28	67.66	11.07			

Tablo 7’de kontrol grubunun ön test son test akademik başarı puan ortalamalarına yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre kontrol grubunun ön test akademik başarı puan ortalaması ile kontrol grubunun son test akademik başarı puan ortalamasının arasında son test lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğuur. Yani araştırmanın başlangıcında akademik başarı puan ortalaması (= 54, 58) olan kontrol grubu öğrencilerinin bu puan ortalaması son testte (= 67, 66) ya yükselmiştir. Bu sonuca göre kontrol grubunda ders işleyişinde uygulanan yöntem öğrencilerin akademik puan ortalamalarını arttırmıştır [t=6, 740 (p=.000), P<0,50].

BÖLÜM V

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde sosyal bilgiler dersinde tartışma tekniklerinin öğrenci akademik başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla yürüttüğümüz çalışmanın bulgularına yönelik sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda sunulan öneriler yer almaktadır.

5. 1. Sonuç

Araştırmanın uygulanması sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Tartışma tekniklerinin Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı kazanımlarına uygulandığı öğretimin gerçekleştiği deney grubu ile programa dayalı öğretimin gerçekleştiği kontrol grubunun, ön test sonuçlarının analizine göre, öntest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık bulunmamaktadır. Bu durumda grupların deney öncesinde Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı ön bilgileri birbirlerine denk olduğu söylenebilir.
2. Tablo 4. ve Tablo 5. İncelendiğinde hem programa dayalı hem de tartışma teknikleriyle öğretimin yapıldığı 5. Sınıf “Bilim Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında başarıyı artırdığı söylenebilir. Ama deney grubuna uygulanan tartışma teknikleriyle yapılan öğretim başarı artışının (deney grubu öntest – sontest ortalama farkı $\bar{x} = 20.58$) programa dayalı yapılan öğretimden (deney grubu öntest – sontest ortalama fark $\bar{x} = 13.63$) daha fazla olduğu görülmektedir.
3. Öğretim faaliyetleri sonunda hem deney hem de kontrol grubuna uygulanan sontest sonuçlarına göre; deney grubundaki öğrenciler kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı olmuştur. Bu sonuç bize tartışma teknikleriyle

yapılan öğretimin, programa dayalı yapılan öğretime göre daha etkili olduğunu göstermektedir $t= 5,120$, ($p=.003$), $P<0,50$]. Yani tartışma teknikleriyle öğretimin yapıldığı 5. sınıf Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanının tartışma teknikleriyle öğretimin başarıyı artırmada programa dayalı öğretimden daha etkilidir. Göçmez (2016) ilkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde tartışma yöntemlerinden olan münazara tekniğinin öğrenci başarısına etkisini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırma deney kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubunda münazara tekniğiyle ders işlenirken kontrol grubunda programa dayalı yöntemle ders işlenmiştir. Araştırma sonucunda münazara tekniğiyle ders işlenen grubun programa dayalı yöntemle ders işlenen kontrol grubuna göre akademik başarıda anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demir'in ortaya koyduğu bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Aynı zamanda Çabuk ve Yeni (2016) okul öncesi eğitiminde münazara tekniğinin etkisini ölçmeyi amaçlamışlardır. Her ne kadar okul öncesi çocukların okuma yazma bilmedikleri için akademik başarıları testlerle ölçülemese de araştırmacılar münazara tekniğinin okul öncesi çocuklarını bilişsel olarak desteklediğini belirtmişlerdir. Okul öncesi çocukları için yapılan bu çalışmada çalışmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Aynı zamanda bu çalışmadan çıkan sonuç tartışma tekniklerinin erken çocukluk yıllarında da kullanılabilmesidir. Bunların yanında Sarıgöz (2013) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi bölümünde okuyan 50 öğrenciyle gerçekleştirdiği çalışmasında sınıfta yapılan tartışmanın öğrencilerin akademik başarısına olumlu yönden etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın yanında Sağır ve Kılıç (2016) bilimsel tartışma odaklı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin bilimin doğasını anlama düzeylerine etkisini tespit etmeyi amaçlamışlardır. İki yıl olarak planlanan bu çalışmanın sonucunda bilimsel tartışma yönteminin uygulandığı grup ile programa dayalı yöntemin uygulandığı gruplar arasında öğrencilerin bilimin doğasını anlama düzeyleri bakımından tartışma yöntemlerinin uygulandığı grubun lehine anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir. Yine Aslan (2010) tartışma esaslı öğretimin 9. Sınıf kimya dersi öğrencilerinin kavramsal algılamalarına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada deney ve kontrol grubu

oluşturulmuştur. Deney grubuna tartışma esaslı öğretim uygulanırken kontrol grubunda dersler programa dayalı yöntemlerle işlenmiştir. Araştırmadan tartışma esaslı öğretim uygulamasının yapıldığı deney grubu öğrencilerinin kavramları doğru yapılandırdığı ve yapılandırma ve anlamlı kavramsal değişimleri gerçekleştirme başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalar da araştırmamızın konusu tartışma yöntemlerinin akademik başarıya olumlu etkisini destekler niteliktedir.

5.2.Öneriler

1. Çalışmamız ve yapılan çalışmalar göz önüne alınarak tartışma teknikleri Sosyal bilgiler eğitiminde yer bulmalı ve eğitim öğretim ortamı bu tekniklerle zenginleştirilmelidir.
2. Öğrenciler tartışma teknikleriyle ilk defa tanışmışlarsa veya tartışma teknikleriyle ilk defa ders işleniyorsa teknikleri uygulayan öğretmen ilk tartışma tekniğinin uygulanişından dolayı ortaya çıkan söz kesme, diğer konuşmacının sözünü bitirmesine fırsat vermeme ve sınıf kontrolünün zorluğu gibi sorunları tartışma tekniklerin kullanışsız olduğuna yormamalı. Aksine bunun bir uyum süreci olduğu diğer kullanışlarda öğrencilerin bu teknikleri benimsedikleri akılda tutulmalıdır.
3. Tekniklerin kullanılacağı sınıftaki masa ve sıraların tekniklerin kullanılacağı şekle uygun hale getirilmesi önemli derecede zaman kaybına neden olmaktadır. Bundan ötürü hem tartışma teknikleri için hem de öğrencileri derste aktif kılan diğer yöntem ve teknikler için bireysel masa ve sandalyelerin olması tartışma yapılmadan önce sınıf düzeni alma kargaşasını ortadan kaldırabilir.
4. Sosyal bilgiler içinde barındırdığı birçok konuyla geniş bir alan olduğu için tartışmanın hedeflenen kazanımların dışına çıkmamasına dikkat edilmelidir.
5. Tartışma tekniklerinin derslerde sorunsuzca kullanılmasının en önemli adımı tartışmaya katılacak öğrencilerin tartışılacak konulara hazır olmalarıdır. Bunun sağlanması için tartışmaya katılacak öğrencilerin gerek okul içinde gerekte

velilerle iletişim halinde okul dışında takibi yapılmalıdır. Tartışmaya katılacak öğrencilerin hazır olmamaları tartışma tekniklerinin uygulanmasındaki en büyük engellerden biridir.

6. Bu teknikler uygulanırken gruplar arasında herhangi bir haksız rekabete yer verilmemesi için yöntemi uygulayan öğretmenin dersi en dikkatli şekilde takip etmesi gerekir.

KAYNAKÇA

Acemoğlu, D. ve Robinson, J. A. (2018). *Ulusların düşüşü*. (40.baskı). İstanbul: Doğan Kitap.

Açıkgöz, K. (2003). *Aktif öğrenme*, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları

Afet, İ. (2019). *Medeni bilgiler*. İstanbul: Örgün Yayınevi.

Arslan, A. (2014). *Felsefeye giriş*. (21. Baskı). Ankara: Adres Yayınları.

Aslan, S. (2010). Tartışma Esaslı Öğretim Yaklaşımının Öğrencilerin Kavramsal Algılamalarına Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 467-500.

Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin, öğrencinin ve velinin rolü. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 16-20.

Akyüz, Y. (2009). Türk eğitim tarihi. (14.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aldağ, H. (2006). Toulmin tartışma modeli. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(1). 13-34.

Aykaç, N. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Barr, R. Barth, J, L, Shermis, L. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası*. (Çev. N. E. Akhan, E. Ay, C. C. Yeşilbursa, O. Sabancı, A. Altıkulaç). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Baş, K. (2014). *Sahne sanatları ile sosyal bilgiler öğretiminin öğrencilerin başarı, tutum ve bilgilerin kalıcılığına olan etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Elazığ.

Bektaş Öztaşkın, Ö. (2016). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, Turan, R. Yıldırım, T (Editörler). *Sosyal bilimlerin temelleri*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Binbaşıoğlu, C. (1994). *Genel öğretim bilgisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Bilgili, A. S. (2013). *Sosyal bilgilerin temelleri*. (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bulut, B., Kara, C. (2012). Sosyal bilgiler dersinde topluma hizmet uygulamaları ve sosyal kulüplerle değerler eğitimi. In *International Congress of Educational Research. İstanbul*.

Bodur, H. Sünbül, A. M., (2010), İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu*.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş. Çokluk, Ö. ve Köklü, N.(2018). *Sosyal bilimler için istatistik*. (21.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Büyükdinç, N. F. (2007). Osmanlı medreselerinde bir öğretim metodu olarak münâzara ve Ahmet Cevdet Paşa'nın Adâb-ı Sedâd adlı eseri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cengizhan, S. (2016). Öğretim Yöntemleri, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Yelken, Y. T. Akay, C. (Editörler). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Çağan, K. (2009). Sosyal Bilim, Etik ve Yöntem. Konuk, O. Kemal, A. K. (Editörler). *Sosyal bilimler ve post-modernizm*. Ankara: Adres Yayınları, ss.67-95.

Çalışkan, H. Uzunkol, E. (2021). Sosyal bilgilerin Alanı, Özellikleri ve Temel Amaçları. V. Aktepe, M. Gündüz, N. Kurtde Fidan, E. Yalçınkaya. (Editörler). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 1-20

Çakıroğlu, O. (2017). Uygulamalı davranış analizi. Erbaş, D. Özkan, Ş. (Editörler) *Uygulamalı Davranış Analizi: Tanımı ve Tarihsel gelişimi*. Ankara: Pegem Akademi. Yayıncılık.

Çelikkaya, T. (2008). *Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5.sınıf örneği)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Çelikkaya, T ve Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22.2 (2009): 741-758.

Çetin, K. (2003). Türk eğitim tarihinde sosyal bilimler ve sosyal bilgilerin tarihsel süreci. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1-2).

Darby, M. (2007). *Debate: A Teaching-Learning Strategy for Developing Competence in Communication and Critical Thinking*. In *Journal of Dental Hygiene*, Vol. 81, No. 4.

Davutoğlu, A. (2009). *Küresel bunalım*. İstanbul: Küre.

Demir, M. K., Şahin, Ç., & Tutkun, T. (2016). Sosyal Bilgiler Dersi İçin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Münazara Konusu Oluşturma Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 51-66.

Demirel, Ö. (2015). *Öğretme sanatı*. (21. Baskı.) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Demirel, Ö. (1994). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Usem Yayınları.

Deveci, H. (2013). Sosyal Bilgilerin Temelleri . (içinde) Turan, R., Ulusoy, K. (Editörler). *Türk eğitim tarihinde sosyal bilgiler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınlar, ss.19-35.

Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.

Doğan, C. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Derslere İlişkin Görüşleri ve Tercih Ettikleri Öğretim Yöntemleri İstanbul Örneği, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2(2), 193-203.

Doğdu, S. ve Aslan, Z. (1993). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları Ve Eğitim Araç-Gereçleri*. Ankara: Tekışık Ofset.

Durmuş, İ. (2006). Münazara. TDV İslam Araştırma Merkezi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/munazara> Erişim Tarihi: 27.06.2021.

Erdem, E. Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23).

Erdoğan, İ. (2016). *Eğitim bilimi kuram ve uygulama*. İstanbul: Sümer Kitabevi.

Ertürk, S.(1979). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

Garrett M, Schoener L, Hood L. (1996). *Debate: a teaching strategy to improve verbal communication and critical-thinking skills*. Nurse Educ. Jul-Aug;21(4):37-40. doi: 10.1097/00006223-199607000-00015. PMID: 8718159.

Gulbenkian Komisyonu. (2005). *Sosyal Bilimleri Açın*. (Çev. Şirin Tekeli). İstanbul: Metis Yayınları.

Gözütok, F, D. (2017). *Öğretim ilke ve Yöntemleri*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Göçmez, B. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Münazara Tekniğinin Ders Başarısı ve Eleştirel Düşünmeye Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Hamarat, E. (2014). *Sosyal bilgiler felsefesinin alan uzmanlarının görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hill, W. F. (1977). *Learning thru discussion guide for leaders and members of discussion groups*. London, UK: Sage Publications.

Kaşkaya, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde strateji yöntem ve teknik kullanımı, V. Aktepe, M. Gündüz, N. Kurtde Fidan, E. Yalçinkaya. (Editörler). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi Pegem Akademi Yayıncılık*, ss. 132-164

Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler Eğitimi Arayışı, *Ekim Cilt:14 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi* 537-544

Kara, C. (2016). Sosyal Bilgiler Felsefe, Sosyal bilgiler temelleri içinde, Turan, R. Yıldırım, T (Editörler). *Sosyal Bilimlerin Temelleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 59- 85.

Kara, C. (2013). *2004 İlköğretim 7.sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programındaki kazanımların ön-son test sonuçlarına ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Kara, C., Topkaya, Y., Şimşek, U. (2012). Aktif vatandaşlık eğitiminin sosyal bilgiler programındaki yeri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4(3), 147-159.

Karasar, N.(2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*, (21. Baskı). Ankara: Nobel Yayınlar.

Keskin, Y. (2009). Türkiye’de ilkokul programlarında yer alan sosyal bilgiler içerikli derslere ait öğretim programlarının gelişimine tarihsel bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 13, (2), 107-130

Keskin, Y. (2013). Sosyal Bilgilerin Temelleri. Turan, R., Ulusoy, K. (Editörler). *Sosyal bilgilerin felsefesi temelleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınlar, ss.37-72.

Kısakürek, M. A. (1982). *Eğitim Felsefe İlişkileri Üzerine*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Kömbe, İ. (2006). Osmanlı-Türk düşüncesinde münâzara ilmi ve Abdünnâfi İffet'in Tercüme-i Adâb-ı Gelenbevî adlı eseri. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, (20), 119-167.

Küçükahmet, L. (2008). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (25. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Küçüktepe, E. S. (2016). Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri. Çelenek, S. (Editörler). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 145-161.

Mirzeoğlu, A, D. Özcan, G. (2019). Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Çalışma Teknikleri, Çelenek, S. (Editörler). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 161-205.

Ocak, A.Y. (2018). *Arı kovanına çomak sokmak*. (2. Baskı). İstanbul: Timaş.

Oğuzkan, T. (1970). *Grup münakaşası el kitabı*. (Genişletilmiş 3. Baskı). Ankara: Ülku Yayınları.

Park, C. Kier, C. And Jugdev, K. (2011). Debate as a teaching strategy in online education: a case study. *Canadian Journal of Learning and Technology/La revue canadienne de l'apprentissage et de la technologie*, 37(3).

Saracaloğlu, A.S. (2014). Öğretim teknikleri II. A.S. Saracaloğlu ve A. Küçükoğlu. (Editörler). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Genişletilmiş 4. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 291-329.

Sağır, Ş.U, Kılıç, Z. (2013). İlköğretim öğrencilerinin bilimin doğasını anlama düzeylerine bilimsel tartışma odaklı öğretimin etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 308-318.

Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler Öğretimine bakış, Tay, Öcal, A. (Editörler). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 1-19,

Sarıgöz, O. (2013). Sınıfla Ve Grupla Tartışma Yöntemlerinin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Etkisi. *Ejovoc (Electronic Journal Of Vocational Colleges)*, 3(3), 100-106.

Snider, A., Schnurer, M. (2002). Many Sides: Debate Across the Curriculum, International Debate Education Association: Newyork.

Suiçer, M. C. (2019). Elektriğin İletimi Ünitesinde Tartıma Yöntemi Kullanımının 6. Sınıf Öğrencilerinin Kavramlarındaki Değişime ve Akademik Başarılarına Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Matematik ve Fen Bilimleri Anabilim Dalı, Hatay.

Şahan, H. H. (2017). *Eğitimde program geliştirme ve öğretim ilke ve yöntemleri*. (4.baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Şirin, S. R. (2020). *Yetişkin gençler ergenlikten yetişkinliğe geçiş kılavuzu*. İstanbul: Doğan Kitap.

Sönmez, V. (2009). *Öğretmen el kitabı*, (15. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

Sönmez, V.(1993). *Eğitim felsefesi*, (12. Basım). Ankara, Anı Yayıncılık.

Taşkaya, M. ve Bal, T. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 173 -185.

Tay, B. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Dünyü Bugünü ve Yarını. R. Turan, K. Ulusoy. (Editörler). Sosyal Bilgilerin Temelleri. Üçüncü Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 1-18

Tokdemir, M. A. (2013). *Ortaöğretim Tarih Dersinin Öğretiminde Tartışma Yöntemine İlişkin Öğretmenlerin Görüş Ve Uygulamaları (Ankara İli Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tok, T.N.(2021). Etkili öğretim için yöntem ve teknikler. A. Doğanay (Editör). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. 13. baskı. Ankara: Pegem Akademi. ss. 175- 260.

Tuncel, G. (2004). Öğretmenlerin kendi eğitim felsefelerini inşa etmeleri üzerine. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10).

Ünal, Ç, Çelikkaya, T. (2009). Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5. sınıf örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 197-212.

Üstel, F. (2004). *Makbul vatandaş'ın peşinde*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Varış, F.(1986). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Yazıcı, K. (2003). İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi demokratik hayat ünitesinde tartışma yönteminin kullanılmasının öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yeşil, R. (2004). Öğrenci ve öğretim elemanlarının tartışma tutum ve davranışları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 195-208.

EKLER

Ek 1: Araştırma izni

Evrak Tarih ve Sayısı: 21/08/2019-18585

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 69972237-302.08.01-E.18585
Konu : Araştırma İzni (İbrahim Ferat
KAYA)

21/08/2019

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 25/06/2019 tarihli ve 98862767-399-E.9311 sayılı yazınız.
b) Niğde Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 16/08/2019 tarihli ve 61900286-604.01.01-E.14874752 sayılı yazısı.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İbrahim Ferat KAYA'nın Dr. Öğr. Üyesi Bayram POLAT danışmanlığında "Sosyal Bilgiler Dersinde Tartışma Tekniklerinin Akademik Başarıya Etkisi" konulu tez çalışmasını Niğde Merkez 23 Nisan Havacılar Ortaokulu 5. Sınıf öğrencilerine uygulama isteğinin uygun görüldüğüne dair Niğde Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgi b)'de kayıtlı yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Cahit Tağı ÇELİK
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgi b) Yazı (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres: Merkez Yerleşke Bor Yolu 51240 Niğde
Telefon: 3882252707 Faks: 3882252701
e-Posta: oidb@ohu.edu.tr Elektronik Ağ: www.ohu.edu.tr

Bilgi için: Alişan Koyuncu
Unvanı: İdari Büro Görevlisi
Tel No: 0 388 225 2708

NÖHÜ Evrak Tarih ve Sayısı: 19/08/2019-5163

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61900286-604.01.01-E.14874752
Konu : Araştırma İzni (İbrahim Ferat KAYA)

16.08.2019

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

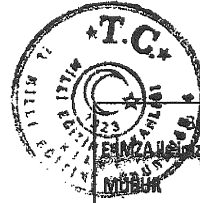
İlgi :a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve
Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 15/08/2019 tarih ve 1505 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimleri Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İbrahim Ferat KAYA 'nın "
Sosyal Bilgiler Dersinde Tartışma Tekniklerinin Akademik Başarıya Etkisi" isimli tez
çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı 23 Nisan Havacılar Ortaokulu 5. Sınıf 'da öğrenim gören
öğrencilere yapması ile ilgili Valilik Makamından alınan onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Halil İbrahim YAŞAR
Milli Eğitim Müdürü

Eki : Valilik Onayı (1 Sayfa)

Evrakın 5070 Sayılı Kanun gereğince
Elektronik imzalandığı tasdik olunur. 16/08/2019
MÜBÜR
ADI SOYADI
Unvanı
Hasan Hüseyin ÖZTEN
Sürekliliği

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Elektronik Ağ: <https://nigde.meb.gov.tr/>
e-posta: argc51@meb.gov.tr

Tel: 0 (388) 232 32 72
Faks: 0 (388) 232 32 74

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden fdb8-7ab4-3223-9e26-e9c1 kodu ile teyit edilebilir.

NÖHÜ Evrak Tarih ve Sayısı: 19/08/2019-5163

T.C.
NİĞDE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61900286-604.01.01-E.14841505
Konu : Araştırma İzni (İbrahim Ferat KAYA)

15/08/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin 25/06/2019 tarih ve 2970 sayılı yazıları.

İlgi (a) yönerge doğrultusunda ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin ilgi (b) yazısı gereği; Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İbrahim Ferat KAYA, Dr. Öğr. Üyesi Bayram POLAT danışmanlığında " Sosyal Bilgiler Dersinde Tartışma Tekniklerinin Akademik Başarıya Etkisi" konulu tez çalışmasını Niğde Merkez 23 Nisan Havacılar Ortaokulu 5. Sınıf öğrencilerine yapması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Halil İbrahim YAŞAR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
15/08/2019

Cemil KILINÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:

- Araştırma İzni Değerlendirme Formu (1 syf.)
- Uygulama Kontrol Çizelgesi (2 syf)
- Taahhütname (2syf)

Bu belge 5070 sayılı Elektronik Kanununa 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Elektronik Ağ: <https://nigde.meb.gov.tr/> Tel: 0 (388) 232 32 72
e-posta: argcs1@t.meb.gov.tr Faks: 0 (388) 232 32 74

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr/> adresinden 3bf1-45ad-3c72-a340-2693 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Başarı Testi

Sorular

1-Aşağıdakilerden hangisi teknoloji kullanımının toplumsal ilişkiler üzerindeki olumlu etkisine örnektir?

- A) Mesafeleri kısaltması
- B) Toplumsal bağları zayıflatması
- C) İnsanlar arasındaki iletişimi azaltması
- D) İnsanları yalnızlaştırması

2- “Her yeni buluş hayatımızı daha da kolaylaştırmıştır, sosyal ve toplumsal ilişkilerimizi etkilemiştir.” Bu görüşe göre aşağıdakilerden hangisi çıkartılabilir?

- A) Teknolojik gelişmeler insanlara yalnızca fayda sağlar
- B) Teknolojinin yalnızca olumlu yanları vardır
- C) Teknolojik gelişmelere insanlar arasındaki ilişkileri de etkilemiştir
- D) Teknolojik gelişmelerin yalnızca olumsuz yanları vardır

3- I-Kişiler arasındaki ilişkinin azalması

II- İletişimin kolaylaşması

III-Bilinçsiz teknoloji kullanımından dolayı aynı evde yaşayanların birbirlerine vakit ayırmaması

IV- Sosyal medya hesapları üzerinden yapılan bilinçsiz yorumların huzursuzluk çıkartması

V-İnsanların bilgiye kolay ulaşması

Yukarıdakilerden hangileri teknolojiyi bilinçsizce kullanmanın sonuçlarından değildir?

- A) I-V
- B) II-V
- C) II-III
- D) I-III-IV

4- Aşağıdakilerden hangisi 2006 yılında hizmete giren devlet ile vatandaş arasında diyalog kurulmasını sağlayan bir halkla ilişkiler uygulamasıdır?

- A) Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)
- B) Devlet Malzeme Ofisi (DMO)
- C) Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAT)
- D) İçişleri Bakanlığı İletişim ve Telekomünikasyon Birliği

5- Teknolojik gelişmeler hayatımızı birçok bakımdan kolaylaştırmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek gösterilemez?

- A) İnsanların kendilerini ilgilendiren konular hakkında kolayca bilgi edinebilmesi
- B) Hastalıkların kısa sürede teşhis ve tedavi edilmesi
- C) İletişim ve ulaşımın kolaylaşması
- D) Kişiler arasındaki iletişimin azalması

6-Genel Ağ teknolojisinin gelişmesiyle birlikte iletişim kolaylaşmıştır. İnsanlar yaşadıkları yerden, uzakta yaşayan kişilerle kolayca iletişim kurabilmektedirler. Bunun yanında sosyal medya hesaplarının yaygınlaşmasıyla genel ağ bağımlılığı artmış insanlar arası iletişimin azalmasına sebep olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi yukardaki açıklamadan çıkartılacak sonuçtur?

- A) İletişim teknolojisi sürekli gelişmektedir
- B) Genel ağ teknolojisi hayatımızı kolaylaştırmaktadır
- C) Teknolojik gelişmelerin hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır
- D) Genel ağ teknolojisi hayatımızı olumsuz yönden etkilemiştir

7- İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan gazete, dergi, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi kitle iletişim araçlarına ne ad verilir?

- A) Medya
- B) Kanal
- C) Program
- D) Magazin

8- Gazete, dergi, radyo gibi yayınların mesajlarına ulaşmak ve onları doğru bir şekilde sorgulayıp çözebilmek aşağıdaki becerilerden hangisini gerektirir?

- A) Grafik ve tablo okuma
- B) Finansal okuryazarlık
- C) Medya okuryazarlığı
- D) Hukuk okuryazarlığı

9-Ahmet sosyal medyada salı günü okulların tatil edileceği haberine rastlamıştır.

Bu durumda Ahmet aşağıdakilerden hangisini yapmamalıdır?

- A) Bu bilgiye eleştirel yaklaşmalıdır
- B) Bu bilginin doğruluğu ve güvenliği için yetkili kurumları takip etmelidir
- C) Salı günü okulların tatil olduğundan dolayı okula gitmemelidir
- D) Bu bilgiyi farklı genel ağ adreslerinden kontrol etmelidir

10-Sanal ortamlardaki bilgilerin doğru ve güvenilir olduğunu nasıl anlayabiliriz?

- A) Bu bilginin doğru olduğunu kabul ederek
- B) Bilgileri eleştirel bakış açısı süzgecinden geçirerek
- C) Sosyal medya üzerinden bilgileri kontrol etmeyerek
- D) Güncel olmayan siteleri kullanarak

11-Aşağıdakilerden hangisi medya okuryazarlığına uygun bir davranış değildir?

- A) Bilim kurgu kitaplarından yararlanmak
- B) Resmi sitelerden araştırma yapmak
- C) Bilimsel araştırmalardan yararlanmak
- D) Elde edilen bilgileri başka kaynaklarla karşılaştırmak

12-Annesinin sosyal medya hesabından ülkemizde kadın oranın %25 olduğu bilgisine rastlayan İrem bu bilginin güvenilirliğini hangi kurum veya kuruluştan sorgulayabilir?

- A) Kızılay
- B) Türk Dil Kurumu
- C) Milli Eğitim Bakanlığı
- D) Türkiye İstatistik Kurumu

13-Aşağıdakilerden hangisi bilinçli bir sosyal medya kullanıcısının özelliğidir?

- A) Gördüğü her şeyin doğru olduğunu düşünür
- B) Sanal ortamda her şeyi paylaşabileceğini düşünür
- C) Medya okuryazarlığı becerisi gelişmiştir
- D) Sanal medyada şiddet içerikli videoları izler

14-Medyada karşılaştığı yazılı ve yazılı olmayan mesajları çözümleyen medya okuryazarlığı becerisine sahip olan birisinin aşağıdakilerden hangisini yapması beklenir?

- A) Karşılaştığı mesajların çözümlemesini yapmaz
- B) Okuduğu bilgiden asla şüphe duymaz
- C) Medyanın her zaman faydalı olduğunu düşünür
- D) Karşılaştığı bütün mesajları mantık süzgecinden geçirir

15- Öğrencilerine çevre kirliliği hakkında grup tartışması ödevi veren Ahmet öğretmen Ayşe'nin aktardığı birçok bilginin doğru olmadığını fark etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bunun nedeni olarak görülebilir?

- A) Ayşe'nin farklı kaynaklardan araştırma yapması
- B) Ayşe'nin edindiği bilgileri eleştiri süzgecinden geçirmesi
- C) Ayşe'nin bilgileri sosyal medyadan edinmesi
- D) Ayşe'nin bilimsel çalışmalardan yararlanması

16-Aşağıdakilerden hangisi sanal ortamı kullanırken yapılması gereklerden birisi değildir?

- A) Yetkili kurumların açıklamalarına dikkat etmek
- B) Edindiği bilgileri eleştiri süzgecinden geçirmek
- C) Sanal ortamdaki bilgileri bilimsel kaynaklarla karşılaştırmak
- D) Sanal ortamda edindiği bilgileri ödevlerinde kullanmak

17-Aşağıdakilerden hangisi genel ağ üzerinden fiziki olarak ürünlere dokunmadan yapılan alışverişe verilen isimdir?

- A) Mesafeli alışveriş
- B) Ticaret
- C) İsmarlama alışveriş
- D) Takas

18-Genel ağ üzerinden yaptığımız alışverişlerimizde bilgilerimizi başkaları tarafından öğrenilmemesi için gizli tutmalıyız. Bunun nedeni güvenlik açısından bilgilerimizin genel ağ üzerinde kötü niyetli kişilerin eline geçmesini engellemektir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisini vurgulanmaktadır?

- A) Genel ağ üzerinden alışveriş yapmamalıyız
- B) Alışveriş bilgilerimizi herkesle paylaşmalıyız
- C) Genel ağ üzerinden yapılan alışverişlerimizde dikkatli olmalıyız
- D) Genel ağ üzerimden alışveriş yaptığımız sitenin güvenilirliğinden emin olmamalıyız

19- Eskiden bilgiye ulaşmak günümüzde olduğu kadar kolay değildi. Merak ettiğimiz şeyler için kütüphanelere gidip ansiklopedilere bakmamız gerekirdi. Fakat günümüzde bilgiye ulaşmak çok kolay olmuştur.

Bu durumun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Telefon
- B) Genel ağ
- C) Bilgisayar
- D) Televizyon

20-Aşağıdakilerden hangisi mesafeli alışveriş yaparken güvenliğimiz açısından yapılmaması gereken bir davranıştır?

- A) Var olan bütün alışveriş sitelerinden mesafeli alışveriş yapabiliriz.
- B) Alışveriş yaparken kredi kartı numaralarımızı dikkatli kullanmalıyız
- C) Sipariş vermeden önce alacağımız ürünleri dikkatle incelemeliyiz
- D) Alışveriş sırasında kişisel bilgilerimizi kimseyle paylaşmamalıyız

21- Genel ağ kullanımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Genel ağ üzerinde uzun süre geçirmek sosyal ilişkilerimizi olumsuz etkiler
- B) Edindiğimiz bilgileri eleştiri süzgecinden geçirmeliyiz
- C) Kişisel verilerimizi kimseyle paylaşmamalıyız
- D) Genel ağ üzerinden elde ettiğimiz tüm bilgiler yanlıştır

22- Genel ağ bağlantılı teknolojik aletleri kullanırken ek önlemler alınması gereklidir. Çünkü Genel ağa bağlanmak tüm dünyadaki genel ağ bağlantılı aletlerle iletişime halinde olmak demektir. Buda kullandığımız teknolojik aletin virüs tehdidi altında olabileceği anlamına gelmektedir.

Bu virüs tehdidinden korunmak için aşağıdakilerden hangisini yapmamız uygundur?

- A) Bu tür teknolojik aletlerden kaçınmalıyız
- B) Bilgisayarımıza anti-virüs programları yüklemeliyiz
- C) Kullandığımız teknolojik aleti genel ağa bağlamamalıyız
- D) Karşılaştığımız her linke tıklamalıyız

23- Aşağıdakilerden hangisi sosyal ağları kullanırken dikkat etmemiz gereken önlemlerden biridir?

- A) Sosyal medya ağı kullanıcılarının her şeyi yapmaya özgür olduğu bilinmelidir
- B) İlgimizi çeken “Kazandınız” ve “Bedava” gibi mesajlara önem verilmelidir
- C) Sosyal paylaşım sitelerine kişisel bilgilerimiz tümü paylaşılmamalıdır
- D) Paylaştığımız fotoğraf ve videoların kötü amaçlı kullanılabileceği unutulmalıdır

24- Aşağıdakilerden hangisi sosyal ağlarda paylaşılmaması gereken bilgilerden birisi değildir?

- A) Telefon ve TC kimlik numaramız
- B) Ev, ve okul adresimiz
- C) Doğum yerimiz ve doğum tarihimiz
- D) Hangi ülkede yaşadığımız

25-Aşağıdakilerden hangisi sanal ortamlarda kimlik hırsızlığı ve

dolandırıcılıkla karşılaşmamak için alınacak önlemlerden birisi değildir?

- A) Bütün şifrelerin aynı olmamasına özen göstermek
- B) Kredi kartı kaybolan birisinin hemen kredi kartını iptal etmek
- C) Mesafeli alışverişi tercih etmemek
- D) Sanal ortamlarda telefon numarası ve adres gibi kişisel bilgilerinin korunması

26- Bilim insanlarıyla ve mucitlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İnsanlara yararlı olmaya çalışırlar
- B) Çok yönlü düşünmeyi severler
- C) Düşüncelerini başkalarıyla paylaşmazlar
- D) Sabırlıdırlar

27-Eskiden insanlar tedavi olabilmek için sabahın erken saatlerinde, sıra alabilmek için hastaneye giderlerdi. Günümüz de ise

insanlar telefonlarıyla ve Genel ağ üzerinden kolayca tedavi olabilmek için randevu alabilmektedirler. Randevu sayesinde vatandaşların işleri kolaylaşmış sabahın erken saatlerinde saatlerce sıra beklemekten kurtulmuşlardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi randevu alabileceğimiz doğru adreslerdir?

- A) 182- <https://www.Mhrs.tr>
- B) 155 - <https://www.Kizilay.tr>
- C) 112 - <https://www.Afat.tr>
- D) 118 - <https://www.Yesilat.tras/>

28-Herhangi bir aleti ilk kez bulma işine ...I... adı verilir. Bu aleti ilk bulan kişiye ise ...II.. denir.

Yukarıdaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi daha uygun olur?

- A) I-Dahi II- keşif
- B) I-Zeki II- Proje
- C) I-İcat II-Mucit
- D) I-Stratejikt II-Eser

29-Geçmişte insanlar aydınlanmak için yalnızca güneşten faydalanıyorlardı. Gece olduğunda ise sadece Ay'dan yansıyan ışınlar ile yetinmeye çalışıyorlardı fakat bu ışınlar dünyamızı yeterince

aydınlatmıyordu. Bundan dolayı insanlar çevrelerindeki varlıkları net bir şekilde göremiyorlardı. Bu sebeple ışıkla olan ihtiyaç gün geçtikçe artıyor. İnsanlar bu ihtiyaçlarını gidermek için çalışıyorlardı. Nihayetinde ateşin keşfinden sonra meşale geliştirildi ve meşale insanların ilk aydınlatma araçlarından birisi oldu.

Bu parçaya en uygun söz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yarının gelişi bugünden bellidir.
- B) Taşıma suyuyla değirmen dönmez
- C) Ne ekersen onu biçersin.
- D) İhtiyaçlar icatların anasıdır.

30- Aşağıdakilerden hangisi bilim insanları ve mucitlerin insanlık üzerindeki olumlu katkılarından birisi değildir?

- A) İnsanların hayatlarını kolaylaştırmaları
- B) Toplumun karşılaştığı sorunları çözmeleri
- C) Savaş aletleri icat etmeleri
- D) İnsanlara daha iyi bir yaşam sunmaları

31- Aşağıdakilerden hangisi insanların buluş yapmalarını sağlayan temel sebeplerden biridir?

- A) Karşılaştığı problemleri çözme gayreti
- B) Para kazanma isteği

- C) Zamanının bol olması
D) Tanınma ve ünlü olma hevesi

32- Aşağıdakilerden hangisi bilim insanlarının ortak özelliklerinden birisidir?

- A) Karşılaştıkları sorunlardan yılmaları
B) Hata yapmaktan korkmaları
C) Yeni fikirlere açık olmaları
D) Ümitsiz olmaları

- 33- I-Meraklı olmak**
II-Objektif olmak
III-İşin kolayına kaçmak
IV-Planlı çalışmak
V- Ön yargılı olmak

Yukarıdakilerden hangileri buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerindendir?

- A) I - V- III
B) I -II - IV
C) II - V - IV
D) IV- V- I

34-Bir araştırma veya incelemede yararlanılan kitapları, dergileri, ansiklopedileri ve bilimsel yayınları gösteren bölüme ne ad verilir?

- A) Liste
B) Faydalı olanlar

- C) Kaynakça
D) Giriş

35-Yeni bir buluşu ortaya koyan kişiye...I...denir. Bilimsel bilimsel bilgiye ulaşmak için sistematik olarak çalışan kişiler iseII.... olarak adlandırılır.

Yukarıdaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi daha uygun olur?

- A) I- Bilim insanı II- Mucit
B) I- Mucit II- Bilim insanı
C) I- Lider II- Deha
D) I- Deha II- Mucit

36- Ödev yaparken yararlandığımız kaynakları göstermek ve asıllarını muhafaza etmenin amacı nedir?

- A) Bilimsel etiğe uygun davranmak
B) Öğretmenimize hava atmak
C) Eser sahibinin para kazanmasını sağlamak
D) Dersi geçebilmek

37- Ahmet ve arkadaşları öğretmenlerinin verdikleri ödevleri yapmak için bir araya geldiler. Ödevlerini yaparken aşağıdakilerden hangisini yapmaları bilimsel etiğe uygun bir davranış olmaz?

- A) Bilimsel çalışmalardan yararlanmaları

- B) Farklı türlerden çeşitli kaynak kullanmaları
- C) Kullandıkları kaynakları yazmamaları
- D) Genel ağda yalnızca güvenilir adreslerden faydalanmaları

38- Aşağıdakilerden hangisi bilimsel araştırmalarda dikkat edilmesi gereken hususlardan birisidir?

- A) Farklı kaynaklardan faydalanmamak
- B) Kişilerin ifadeleri değiştirmek
- C) Resmi ve kurumsal sitelerden faydalanmak
- D) Tek kaynaktan yararlanmak

39- I. İnternet

II. Gazeteler

III. Süreli bilimsel yayınlar

IV. Ansiklopedi

Yukarıdakilerden hangisi bilimsel bilgilerin elde edileceği kaynaklardır?

- A) III – II
- B) IV – III
- C) IV - III - II
- D) I - III - IV

40-Aşağıdakilerden hangisi yapmış olduğumuz bilimsel araştırmalarda kaynak belirtmenin olumlu sonuçlarından biri değildir?

- A) Çalışmamıza güvenilirlik katarız
- B) Bilginin kaynağını başkalarına ulaşmasına yardımcı oluruz

- C) Bilimsel etik ilkelerine uyarız
- D) Bilginin kaynağını çarpıtmış oluruz

41-Teknolojik alanda yapılan gelişmeler insanların hayatlarını kolaylaştırırken bazı durumlarda, insanları olumsuz etkileyebilmektedir.

Bu durumda aşağıdakilerden hangisi teknolojinin olumlu etkilerinden biridir?

- A) Bilgisayar başında saatlerce zaman geçirmek
- B) Genel ağ aracılığıyla faturalarını ödemek
- C) İnsanların Genel ağ olmadan yaşayamayacaklarını düşünmeleri
- D) Sosyal medya yüzünden insanların birbirlerine zaman ayıramaması

42- Aşağıdakilerden hangisi bilimsel araştırma basamaklarından biri değildir?

- A) Kaynakça oluşturmak
- B) Araştırma konusu seçmek
- C) Araştırma sonucunu kimseyle paylaşmamak
- D) Araştırma konusu hakkında doğru bilgiler derlemek

43- Ömer öğretmen matematik ve bilim dünyasına önemli katkıları olan Cahit Arf'ın hayatını çalışma ödevi olarak Ayşe vermiş. Ayşe'den Cahit Arf hakkında bilimsel bir çalışma yapmasını ve bu çalışmayı

raporlaştırıp kendisine teslim etmesini istemiştir.

Buna göre Ayşe'nin bilimsel çalışmasının son bölümünde aşağıdakilerden hangisi bulunmalıdır?

- A) Cahir Arf'ın kim olduğu
- B) Ayşe'nin yararlandığı kaynakça bölümü
- C) Cahit Arf'ın bilime katkıları
- D) Konunun başlığı

44- Buluşların ve bilimsel gelişmelerin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yalnızca bir kişiye faydalı olmak
- B) Zengin olmak isteği
- C) İnsanlara problem üretmek
- D) İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak

